

USTAWY I PRZEPISY
O WYBORACH
DO
IZBY PAŃSTWOWEJ

ZEBRAŁ i OBJAŚNIŁ

Ignacy Chabielski

W. Milewski

WARSZAWA
NAKLAD GEBETHNERA I WOLFFA
KRAKÓW — G. GEBETHNER I SPÓŁKA
1906

JK

55501

Druk. i Lit. Jana Cotty w Warszawie, Kapucyńska 7.

D-329/45/57832

Broszurka niniejsza ma na widoku udostępnienie i wyjaśnienie szeregu ustaw i przepisów dotyczących wyborów do Izby Państwowej. Chcąc ułatwić czytelnikowi zapoznanie się z przepisami wyborczymi, nie wykluczając jednocześnie możliwości powoływania się na źródła prawa, treść broszurki dzielimy na dwie części, poprzedzając je wstępem.

We wstępie podajemy wyszczególnienie wszystkich Ukazów Najwyższych, dotyczących powołania Izby Państwowej i wyborów.

W części pierwszej odpowiadamy na pytanie zasadnicze, kto ma prawo przyjmować udział w wyborach: 1) w miastach, 2) w gminach (rozdział specjalny, poświęcamy przepisom o wyborach przedstawicieli i wyborców robotników).

Wreszcie w części drugiej przytaczamy w przekładzie dosłownym wszystkie Ukazy Najwyższe i przepisy, dotyczące wyborów do Izby Państwowej, na artykuły których powołujemy się w odsyłaczach części pierwszej. Załączamy nadto wykazy liczby posłów i wyborców z miast i powiatów Królestwa Polskiego oraz z dziewięciu sąsiednich gubernii zachodnich.

WSTĘP.

W sprawie powołania Izby Państwowej i wyborów ogłoszono ogółem sześć Ukazów Najwyższych. Zastanawiając się nad ich treścią, dochodzimy do wniosku, że dwa z nich mają zasadnicze dla wyborów znaczenie, pozostałe zaś są ich uzupełnieniem lub wyjaśnieniem.

Pierwszy zasadniczy Ukaz Najwyższy „O powołaniu Izby Państwowej“, ogłoszony został w dniu 6 (19) Sierpnia 1905 roku, a jako jego uzupełnienie został wydany w dniu 18 Września (1 Października) Ukaz Najwyższy „O zastosowaniu przepisów i wprowadzeniu w życie Izby Państwowej i Ustawy o wyborach do Izby Państwowej.“

Trzeci w porządku kolejnym Ukaz Najwyższy z dnia 11 (24 Października) dotyczy wyłącznie Królestwa Polskiego i zapowiedziany był w uwadze pierwszego artykułu pierwszego zasadniczego Ukazu Najwyższego z dnia 6 (19) Sierpnia.

Dopiero Ukaz Najwyższy z dnia 17 (30) Października „O udoskonaleniu porządku Państwowe-

go“, dający rękojmię reform w duchu konstytucyjnym, zapowiada (w artykule drugim) rozszerzenie praw wyborczych przez powołanie klas ludności dotychczas praw tych pozbawionych.

Jako wprowadzenie w życie tej zapowiedzi w dniu 11 (24) Grudnia ogłoszony został Ukaz Najwyższy „O zmianie ustawy wyborczej do Izby Państwowej i wydaniu ustaw dopełniających“, który wprowadza do pierwszego Ukazu z dnia 6 (19) Sierpnia zmiany zasadnicze, rozszerzając prawie wszystkie punkty, dotyczące udziału klas ludności w głosowaniu.

Jednocześnie z tym ostatnim Ukazem Najwyższym wydane zostały przepisy, określające działalność komisji przedwyborczych, skierowaną ku uzupełnieniu list, wygotowanych w myśl Ukazu Najwyższego z dnia 9 (16) Sierpnia.

Liczbę Ukazów Najwyższych w tych sprawach dopełnia Ukaz Najwyższy z dnia 13 (26) Listopada o zwolnieniu od opłaty podatku stempowego wszystkich próśb i papierów, dotyczących wyborów.

Przy zasięganiu zatem wiadomości źródłowych największą baczność należy dawać na dwa zasadnicze Ukazy Najwyższe z dnia 6 (19) Sierpnia i 11 (24) Grudnia, porównując każdy artykuł pierwszego Ukazu Najwyższego z ostatnim.

Część pierwsza.

Według obowiązujących ustaw wybory w miastach odbywać się mają w sposób następujący: osoby, którym przysługuje prawo głosowania, tak zwani prawyborcy zbierają się razem i na zebraniu ogólnem głosują na wyborców, którzy dopiero ze swego grona wybierają członków, inaczej zwanych posłami do Izby Państwowej. Każdy zatem winien wiedzieć z jakiej zasady przysługuje mu prawo głosu. Na pytanie, kto z mieszkańców miast ma prawo zostać prawyborcą, wyczerpująco odpowiada artykuł 16 Ukazu Najwyższego z dnia 6 (19) sierpnia i artykuł I ostatniego Ukazu z dnia 11 (24) grudnia, który wprowadza zmiany i rozszerza ilość prawyborców. Z sześciu punktów art. I Ukazu z dnia 11 (24) grudnia (Nr. 6) jeden tylko z nich może wywołać pewną potrzebę wyjaśnienia. Punkt 5-ty tego Ukazu Najwyższego brzmi: „osobom nie mniej jak przez rok jeden wynajmującym w obrębie miasta mieszkanie na imię własne“.

O ile zatem, kto udowodni, że mieszkał w obrębie miasta nawet nie ciągle w jednym i tym samym domu przez rok, przysługuje mu prawo głosu. Dowodami uwierzytelniającymi przy reklamacjach zgłaszanych do biur okręgowych wyborczych mogą być wszelkiego rodzaju dokumenty a więc kontrakty wynajmu mieszkań, zaświadczenia policyi, pokwitowania rządów domów z odbioru komornego, zaświadczenia władz, wraz z pasportem z adnotacjami meldunkowymi lub książeczki legitymacyjne, opatrzone takimi samymi adnotacjami.

Wszelkie reklamacje należy zgłaszać do biur okręgowych, które zarazem winny udzielić wyjaśnienia co do istoty wyborów i praw przysługujących prawyborcom.

* * *

Porządek dokonywania wyborów w gminach Królestwa Polskiego określają artykuły 7, 8, 9 Ukazu Najwyższego z dnia 11 (24) Października (Nr. 3) porządek zaś podawania skarg na uchwały zebrań wyborczych gminnych art. 11 tegoż Ukazu Najwyższego. Ogólne atoli zasady dokonywania wyborów do Izby Państwowej ogłoszone Ukazem Najwyższym w dniu 6 (19) sierpnia, obowiązują również i w Królestwie Polskiem (art. 1 Ukazu Najwyższego z dnia 11 (24) Października Nr. 3). Przy zapoznawaniu się z Ukazem Najwyższym z dnia 11 (24) Października, dotyczącym wyborów w guberniach Królestwa Polskiego, należy zwrócić uwagę na zmianę częściową art. 7 tego Ukazu Najwyż-

szego, omówioną w art. XIV ostatniego Ukazu Najwyższego z dnia 11 (24) Grudnia.

* * *

Robotnicy pracujący w fabrykach zostali powołani do przyjęcia udziału w wyborach z mocy ostatniego Ukazu Najwyższego z dnia 11 (24) Grudnia.

Reformy, dotyczące udziału wyborów robotników, omówione są szczegółowo art. V wymienionego Ukazu Najwyższego z dnia 11 (24) Grudnia (Nr. 6) złożonym z 20 punktów. Nie wdając się w szczegóły dokonywania wyborów przedstawicieli, prawyborców i wyborców, zaznaczamy ogólną zasadę: Robotnicy fabryczni nie są właściwymi prawyborcami, wybierają tylko z fabryk odpowiadających warunkom przytoczonym w punkcie pierwszym (1) art. V. (Ukaz Najwyższy z dnia 11 (24) Grudnia Nr. 6, str. 51) swych przedstawicieli, którzy ze swego grona wybierają dopiero prawyborców. Robotnicy mają zatem wybory trzystopniowe (na przedstawicieli, prawyborców i wyborców, podczas gdy mieszkańcy miast (prawyborcy) mają wybory dwustopniowe (na wyborców i posłów).

* * *

Dla ścisłości dodajemy, że wszystkie Ukazy Najwyższe o wyborach na które się powołujemy opatrzymy kolejnymi numerami od 1 — 6 w porządku ich ogłaszania przez Władze ustawodawcze.

Nr. 7 opatrzyliśmy instrukcją wydaną współcześnie z Ostatnim Ukazem Najwyższym z dnia 11 (24) Grudnia.

Na końcu zaś zamieściliśmy wykazy ilości posłów i wyborców z miast i powiatów Królestwa Polskiego i dziesięciu Gubernii zachodnich z Królestwem Polskiem sąsiadujących.

Część druga.

Nr 1. UKAZ NAJWYŻSZY

z dnia 6 (19) Sierpnia 1905 r.

O wyborach do Izby Państwowej.

I. Zasady ogólne.

1) Wybory do izby państwowej będą się odbywały; *a)* w guberniach i okręgach i *b)* w miastach: Petersburgu i Moskwie, a także Astrachaniu, Baku, Warszawie, Wilnie, Woroneżu, Ekaterynostawiu, Irkucku, Kazaniu, Kijowie, Kiszyniowie, Kursku, Łodzi, Niżnym Nowogrodzie, Odesie, Orle, Rydze, Rostowie n. Donem razem z Nachiczewanem, Samarze, Saratowie, Taszkencie, Tyflisie, Tule, Charkowie i Jarosławiu.

Uwaga. Wybory do izby państwowej z gub. Królestwa Polskiego, z okręgu Uralskiego i Turgańskiego, oraz gubernii i okręgów: sybirskich generał-gubernatorstw, stepowego i turkietańskiego, oraz namiestnictwa kaukaskiego, a także wybory od plemion koczowniczych odbywają się na zasadzie osobnych przepisów.

2) Liczba członków izby państwowej wybieranych z gubernii, okręgów i miast zostaje ustanowioną dodatkowemi do niniejszego artykułu przepisami.

3) Wybór przedstawicieli izby państwowej w guberniach i okręgach (§ 1 i 2) dokonywany będzie przez gubernialne zebranie wyborcze.

4) Ilość ogólna wyborców na każdą gubernię lub okręg, równie jak podział ich na powiaty i zjazdy, ustanawia się dodatkowem do tego paragrafu postanowieniem.

5) Wybór przedstawicieli izby państwowej, z wymienionych w punkcie *b* § 1 miast, dokonywany będzie przez zebrania wyborcze obradujące pod przewodnictwem prezesa rady miejskiej lub osoby, która go zastępuje z pośród wybranych wyborców: w stolicach w liczbie 160, a w innych miastach w liczbie 80.

6) W wyborach nie uczestniczą: *a*) osoby płci żeńskiej, *b*) nie mający lat 25 skończonych, *c*) odbywający nauki w zakładach naukowych, *d*) wojskowi armii i floty, zostający w czynnej służbie wojennej, *e*) plemiona koczujące i *f*) poddani zagraniczni.

7) Oprócz wskazanych w poprzednim (§ 6) paragrafie osób, w wyborach nieuczestniczą także:

a) znajdujący się pod sądem za przestępstwa, pociągające za sobą ograniczenie lub pozbawienie praw stanu, albo wykluczenie ze służby, a również za kradzież, oszustwo, przywłaszczenie powierzonego majątku, ukrywanie kradzionych przedmiotów, kupowanie i przyjmowanie w zastaw świadomie, kradzionych albo otrzymanych z przestępstwa przedmiotów, o ile wyrokami sądowemi nie są uwolnieni, choćby nawet byli po wyroku karnym oswobodzeni od kary przez przedawnienie, pojednanie z mocy Najwyższego Manifestu, albo osobnego Najwyższego rozkazu,

b) wydaleniu, skutek wyroków z urzędu w ciągu 3 lat od czasu wydalenia, choćby uwolnieni od tej kary na skutek przedawnienia z mocy Najwyższego Manifestu lub osobnego Najwyższego postanowienia,

c) co do których prowadzi się śledztwo lub zostają pod sądem z obwinienia o przestępstwa, oznaczo-

ne w punkcie *a* lub pociągające za sobą wykluczenie ze służby,

d) podległe upadłości aż do orzeczenia jej charakteru,

e) upadli, których sprawy zostały już ukończone, z wyjątkiem tych, których upadłość uznana została za nieszczyćcie,

f) pozbawieni praw duchownych albo godności za nadużycia lub wykluczeni z towarzystw i zebrań szlacheckich z powodu postanowień tychże zebrań, do których należeli,

g) skazani za uchylenie się od służby wojskowej.

8) Nie przyjmuje udziału w wyborach: *a*) gubernator i wicegubernator, również naczelnicy miast i ich pomocnicy w guberniach swego urzędowania i *b*) osoby spełniające obowiązki policyjne w gubernii lub mieście, w których odbywają się wybory.

9) Osoby płci żeńskiej mogą przelewać swoje prawa cenzusowe z nieruchomości na uczestnictwo w wyborach na swoich mężów i synów.

10) Synowie mogą uczestniczyć w wyborach w zastępstwie swoich ojców, właścicieli nieruchomości, za ich upoważnieniem.

11) Zjazdy wyborców zwoływane będą w mieście gubernialnem lub powiatowem, stosownie do powołania pod przewodnictwem: zjazdy właścicieli ziemskich powiatowych i pełnomocników gmin — powiatowego marszałka szlachty lub osoby zastępującej go — a zgromadzenie wyborców miejskich — prezydenta rady miejskiej danego miasta gubernialnego lub powiatowego, lub osób ich zastępujących, Co do powiatów wskazanych pod *punkt b* § 1 miast, formuje się w tych miastach oddzielne zgromadzenia wyborców miejskich powiatu pod przewodnictwem prezydenta miasta, w powiatach w których znajduje się po kilka miast i osad

miejskich, może być ustanowionych kilka oddzielnych zjazdów miejskich wyborców z decyzji ministra spraw wewnętrznych, któremu przysługuje prawo rozkładać pomiędzy poszczególne osady miejskie wyborców, którzy mają być wybrani. Patrz Nr. 6 Ukaz Najwyższy z dnia 11 (24) Grudnia, art. X § 1.

12) W zjeździe powiatowych właścicieli ziemskich uczestniczą:

a) Osoby posiadające w powiecie, na prawach własności lub dożywotniego posiadania, ziemię, obłożoną podatkiem na powinności ziemskie w ilości, oznaczonej dla każdego powiatu w dołączonym do niniejszego artykułu rozkładzie.

b) Osoby, posiadające w powiecie na prawach posesyjnych posiadłości górnicze w ilości, wskazanej w tymże rozkładzie.

c) Osoby, posiadające w powiecie, na prawach własności lub dożywotniego posiadania, inny, jak ziemię, majątek nieruchomy, nie składający się z zakładu handlowego, przemysłowego, wartości, według oceny ziemskiej, nie mniej jak 15 tysięcy rubli.

d) Upoważnieni przez osoby, posiadające w powiecie ziemię w ilości nie mniej jak dziesiątej części tej liczby dziewięciu, jaka oznaczona jest dla każdego powiatu we wspomnianym wyżej rozkładzie, lub inny majątek nieruchomy (*punkt c.*) wartości, według szacunku ziemi, nie mniej jak 1500 rubli.

e) Upoważnieni przez duchownych, posiadających w powiecie kościelne dobra ziemskie. Patrz Nr. 6 Ukaz Najwyższy z dnia 11 (24) Grudnia 1905 r. art. III.

13) W archangielskiej gubernii nie tworzy się zjazdów powiatowych właścicieli ziemskich, a osoby mające prawo uczestniczenia w nich (art. 12) zaliczają

się w każdym powiecie pominionej gubernii do zjazdu wyborców miejskich.

W tych powiatach stawropolskiej gubernii w których niema osad miejskich, osoby, opłacające w obrębie powiatu zasadniczy podatek przemysłowy, jako też osoby, posiadające w powiecie przedsiębiorstwo handlowo przemysłowe (art. 16 pp. *c i d*) zaliczają się do zjazdu powiatowych właścicieli ziemskich, który wybiera ustanowioną w rozkładzie (art. 4) liczbę wyborców, przypadającą ze strony zjazdu tego i zjazdu wyborców miejskich.

14) Oznaczeni w punktach *d i e* art. 12 pełnomocnicy właścicieli majątków nieruchomych i osób duchownych wybierani są na uprzednich zjazdach tych osób. W miarę dogodności miejscowych, zwołuje się albo jeden wspólny dla całego powiatu zjazd, lub też urządza się kilka osobnych zjazdów, według rozkładu ustanowionego przez gubernatora. Przewodniczy na zjeździe marszałek szlachty lub zastępująca go osoba. Patrz Nr. 6 Ukaz Najwyższy z dnia 11 (24) Grudnia art. IV, art. X § 1. Str. 51.

15) Liczba pełnomocników, jacy mają być wybierani na uprzednim zjeździe, oznacza się według ilości ziemi, jaką posiadają osoby, które przybyły na zjazd, oraz według ogólnej sumy wartości innego majątku nieruchomego, jaki posiadają, licząc po jednym pełnomocniku na pełny cenzus wyborczy, ustanowiony do prawa uczestnictwa w zjeździe powiatowych właścicieli ziemskich (art. 12, pp. *a, b, c*).

16) W zjeździe wyborców ziemskich uczestniczą:

a) osoby, posiadające w obrębie osad miejskich danego powiatu, na prawach własności lub dożywotniego posiadania, majątek nieruchomy, oszacowany do opłat ziemskich w sumie nie mniej jak 1500 rubli, lub wymagający uzyskania świadectw przemysłowych; dla

zakładów handlowo-przemysłowych; dla zakładu handlowego — jednej z pierwszych dwóch kategorii, dla przemysłowego — jednej z pierwszych pięciu kategorii, oraz dla przedsiębiorstwa żeglugi, które opłaca zasadniczego podatku przemysłowego nie mniej jak 50 rubli rocznie;

b) osoby opłacające w obrębie osad miejskich danego powiatu państwowy podatek mieszkaniowy, zaczynając od dziesiątego stopnia i wyżej;

c) osoby opłacające w obrębie miasta i jego powiatu zasadniczy podatek przemysłowy od osobistych zajęć przemysłowych według pierwszej kategorii;

d) osoby, posiadające w powiecie przedsiębiorstwa handlowo-przemysłowe, wymienione w punkcie *a* tego artykułu. (Patrz Nr. 6 Ukaz Najwyższy z dnia 11 (24) Grudnia, art. II).

17) W zjeździe pełnomocników gmin uczestniczą osoby, wybrane przez zebrania gromadzkie danego powiatu, po 2 od każdej gromady. Wyborców tych wybierają zgromadzenia gminne z liczby włościan, należących do składu towarzystw miejskich danej gminy, jeżeli od wyboru ich nie zachodzą przeszkody, wskazane w art. 6 i 7, oraz w punkcie *b* art. 8.

18) W astrachańskiej gubernii tworzy się, oprócz zjazdów pełnomocników gmin, jeden ogólny zjazd pełnomocników stanic kozaków astrachańskich, rozmieszczonych w obrębie zarówno astrachańskiej, jak i samarskiej i saratowskiej gubernii. Zjazd ten zwołuje się w mieście Astrachaniu pod przewodnictwem osoby mianowanej przez nakaźnego atamana. Zjazd wybiera ustanowioną według rozkładu (art. 4) liczbę wyborców do astrachańskiego gubernialnego zgromadzenia wyborczego.

W kraju wojska dońskiego i w gubernii orenburskiej tworzy się w każdym powiecie, oprócz zjazdu

pełnomocników gmin, na tych samych zasadach, zjazd pełnomocników stanic kozackich.

Pełnomocników stanic kozackich wojsk astrachańskiego, dońskiego i orenburskiego wybierają gromady stanic z liczby członków towarzystw stanickich stanu wojskowego, po 2 z każdej staniczki kozackiej.

W guberniach kurlandzkiej, liflandzkiej i estlandzkiej pełnomocnicy gmin wybierani są na ogólnym zebraniu gminnym z liczby osób, w skład zebrania wchodzących.

W izmailskim powiecie Besarabskiej gubernii, zamiast zjazdu pełnomocników gmin tworzy się zjazd pełnomocników gromad wiejskich, po 1 od każdej gromady. Pełnomocników tych wybiera od każdej gromady ogólne zgromadzenie właścicieli działów ziemskich pod przewodnictwem przełożonego gromady.

19) W miastach, wymienionych w punkcie *b* art. 1 w wyborze wyborców do miejskiego zgromadzenia wyborczego uczestniczą:

a) Osoby, posiadające w obrębie miasta, na prawach własności lub dożywotniego posiadania, majątek nieruchomy, oszacowany do opłat miejskich: w stolicach w kwocie nie mniej 3,000 rubli, a w pozostałych miastach — w kwocie nie mniej 1,500 rubli.

b) Osoby, posiadające w obrębie miasta zakład handlowo-przemysłowy, wymagający uzyskania świadectwa: w stolicach dla handlowego przedsiębiorstwa — pierwszej kategorii, dla przemysłowego — jednej z pierwszych trzech kategorii, lub przedsiębiorstwo żeglugi, opłacające zasadniczego podatku przemysłowego nie mniej jak 500 rubli rocznie; w pozostałych miastach: dla handlowego przedsiębiorstwa jednej z dwóch pierwszych kategorii, przemysłowego — jednej z pierwszych pięciu kategorii lub przedsiębiorstwa żeglugi,

opłacającego zasadniczego podatku przemysłowego nie mniej jak 50 rubli rocznie.

c) Osoby, opłacające w obrębie miasta zasadniczy podatek przemysłowy od osobistych zajęć przemysłowych według pierwszej kategorii.

d) Osoby, opłacające w obrębie miasta państwowego podatek mieszkaniowy, zaczynając od dziewiątego stopnia i wyżej. Patrz Nr. 6 Ukaz Najwyższy z dnia 11 (24) Grudnia, art. I).

20) W miastach wymienionych w punkcie *b* art. 1, celem wyboru wyborców do miejskiego zgromadzenia wyborczego, miasto dzieli się na okręgi, odpowiadające podziałowi miasta na cyrkuły policyjne.

Podziału pomiędzy okręgi wyborców, jacy mają być wybrani, dokonywa zarząd miejski lub zastępca go instytucja, odpowiednio do ogólnej liczby ludności w każdym z okręgów; rozkład ten zatwierdza odnośny gubernator lub naczelnik miasta.

21) Jeżeli kilka osób posiada majątek nieruchomości (art. 12 pp. *a*, *b*, *c*, art. 16 p. *a* i art. 19 p. *a*) we wspólnym posiadaniu, to każdy z nich uważa się za właściciela przypadającej nań części majątku i odpowiednio do tego korzysta z prawa głosu na wyborach.

22) W każdym okręgu wyborczym, na każdym zjeździe i każdym zgromadzeniu wyborczym, nikt nie może mieć więcej, jak jeden głos.

23) Ogólny nadzór nad prawidłowym wykonywaniem wyborów należy, pod kierunkiem ministra spraw wewnętrznych do odnośnych gubernatorów i naczelników miast. Mają oni prawo żądać od odnośnych gubernatorów i naczelników miast informacji o przebiegu i porządku wyborów, czynią ogólny przegląd dokonywanych wyborów i udzielają wskazówek celem zabezpieczenia prawidłowego przebiegu wyborów.

24) Celem sprawdzania prawidłowości wyborów i rozpatrywania skarg i zażaleń w sprawach wyborczych ustanowione zostają gubernialne i powiatowe komisje do spraw wyborczych.

25) Gubernialne komisje do spraw wyborczych tworzą się pod przewodnictwem prezesa sądu okręgowego z następujących osób: prezesa izby skarbowej, marszałka powiatu gubernialnego miasta, przewodniczącego gubernialnego zarządu ziemskiego lub zarządu spraw gospodarki ziemskiej, prezydenta miasta gubernialnego, lub zastępującej go osoby, jednego z członków sądu okręgowego z ramienia ogólnego składu tego sądu i jednego ze stałych członków komisji gubernialnej lub gubernialnej komisji do spraw włościańskich z nominacji gubernatora.

26) Powiatowe komisje do spraw wyborczych tworzą się pod przewodnictwem członka sądu okręgowego z ramienia ogólnego składu tego sądu, z następujących osób: powiatowego marszałka szlachty, sędziego pokoju i sędziego wiejskiego z ramienia zjazdu sędziów pokoju lub ogólnego zebrania odnośnego sądu okręgowego, przewodniczącego powiatowego zarządu ziemskiego lub powiatowego zarządu spraw gospodarki ziemskiej, prezydenta miasta powiatowego, inspektora podatkowego i jednego z naczelników ziemskich z ramienia zjazdu powiatowego.

27) Wnoszenie reklamacji i skarg w sprawach wyborczych nie wstrzymuje odbywającego się wyboru.

28) W miejscowościach, w których niema gubernialnych marszałków szlachty, wskazane w niniejszej ustawie ich obowiązki, powierza się specjalnym osobom, powoływanym przez władzę Najwyższą. Obowiązki innych w ustawie wymienionych osób urzędowych, w miejscowościach, gdzie urzędy te nie istnieją,

powierza się innym urzędnikom, którzy w rodzaju swych zajęć odpowiadają tamtym.

29) Przepęstwa, popełnione przy wyborach do izby państwowej podlegają odpowiedzialności i karom na tych samych zasadach, jak przepęstwa, popełnione przy wyborach stanowych i do instytucji społecznych.

II. O listach wyborczych.

30) Listę osób, mających prawo uczestniczenia w wyborach na zjazdach powiatowych właścicieli ziemskich i wyborców miejskich, układają i utrzymują w porządku: co do zjazdu powiatowych właścicieli ziemskich—powiatowy zarząd ziemski lub zarząd spraw gospodarki ziemskiej, a w miejscowościach, w których zarządów takich niema—powiatowy zarząd policyjny co do zjazdu wyborców miejskich—zarząd miejski lub zastępująca go instytucja.

31) W miastach, wymienionych w punkcie b, art. 1, listę osób, mających prawo uczestniczenia w wyborze wyborców do miejskiego zgromadzenia wyborczego, układa i utrzymuje w porządku — zarząd miejski lub zastępująca go instytucja.

Osoby, mające prawo uczestniczenia w wyborach w kilku obwodach wyborczych (art. 20) zaliczają się do listy tego odnośnych obwodów, który same wskażą, jeżeli zaś pod tym względem nie złożą deklaracji, to do tego obwodu, w którym mają miejsce zamieszkania.

32) Do list wyborczych wpisywane są nazwiska (sób, które przed ułożeniem odpowiedniego spisu oart. 30 i 31) posiadały nieruchomość, zakład przemysłowo-handlowy lub też opłacały podatek przemysłowy, nie mniej jak rok jeden, a podatek mieszkaniowy nie mniej jak przez 3 lata. Przy obliczaniu tego terminu właściciel nieruchomości bierze w rachubę termin wla-

dania tą własnością spadkobiercy linii zstępnej. Osoby, życzące sobie brać udział w wyborach według cenzusu majątkowego nieruchomego swych żon lub matek (art. 9) obowiązane są we właściwym czasie zawiadomić o tem instytucję, układającą listę wyborczą (art. 30 i 31).

33) Ułożone na zasadzie art. 30 i 31-go listy wyborcze będą ogłaszane na sześć tygodni przed wyborami w miejscowych pismach urzędowych, a oprócz tego, ogłaszane do ogólnej wiadomości w sposób, najbardziej zapewniający jawność owych list. Patrz Nr. 6 Ukaz Najwyższy z dnia 11 (24) Grudnia, art. IX.

34) W ciągu dwóch tygodni od dnia ogłoszenia list wyborczych w miejscowym dzienniku urzędowym osoby zainteresowane mogą podawać skargi i oświadczenia o nieprawidłowościach lub brakach, wskazanych w art. 30 w listach wyborczych do komisji powiatowej spraw wyborczych, a wskazanych w art. 31 — do gubernialnej komisji spraw wyborczych.

35) Po rozważeniu list wyborczych i nadesłanych skarg i oświadczeń, odpowiednia komisja podaje do wiadomości osób podających skargi i oświadczenia swoją rezolucję. Zmiany wniesione do początkowych spisów ogłaszane są w miejscowym urzędowym dzienniku, a oprócz tego ogłaszane w sposób najbardziej zapewniający jawność tych zmian.

36) Po ogłoszeniu w miejscowym dzienniku urzędowym poprawek list, żadne uzupełnienia lub zmiany czynione nie będą, z wyjątkiem tych, które mogą nastąpić przy rozstrzygnięciu skarg, wniesionych na rezolucję odpowiednich komisji w porządku ustanowionym przez art. 47.

37) Osoby nie wniesione na listy wyborcze, lub które przed wyborami utraciły cenzus wyborczy, w wyborach nie biorą udziału.

O dokonywaniu wyborów.

I. O dokonywaniu wyborów na zebraniu wyborczem.

38) We wskazanych w punkcie *b* artykułu 1-go miastach, w celu dokonania wyborów do miejskiego zebrania wyborczego, tworzy się w każdym okręgu wyborczym (art. 20) komisya wyborcza, składająca się z przewodniczącego i dwóch członków, powołanych przez prezydenta (głowę miasta, lub osobę jego zastępującą, z liczby osób, mających prawo uczestniczenia w wyborach). Porządek dokonywania wyborów do miejskich zebrań wyborczych określa się przepisami, dołączonemi do niniejszego.

39) Sposób stwierdzania osobistości wyborców i sprawdzanie ich pełnomocnictw pozostawia się przewodniczącemu zjazdu (art. 3 i 14), albo komisji wyborczej (art. 38).

40) Wybory na zjazdach są dokonywane przez tajne składanie głosów, za pomocą balotowania gałkami, a wybory do miejskiego zebrania wyborczego przez tajne głosowanie za pomocą kartek.

41) Wyborcy (art. 3 i 6) i pełnomocnicy ze zjazdów wstępnych (art. 14) mogą być wybierani tylko z pomiędzy osób, mających prawo uczestniczenia w wyborach, w tym mianowicie powiecie lub okręgu, gdzie wybory są dokonywane.

42) Za wyborców ze zjazdów wyborczych, jak również za pełnomocników ze zjazdów wstępnych uznawane są osoby, które otrzymały więcej, niż połowę głosów, uczestniczących w zjeździe według większości otrzymanych kresek. W razie równej ich liczby, wybór decyduje się przez losowanie.

43) W miastach, wskazanych w punkcie *b* artykułu 1-go, za wyborców uważane są osoby, które otrzymały w rewirze wyborczym największą liczbę głosów, chociażby ta nie dosięgła połowy liczby uczestniczących w wyborach. W razie równości głosów, wybór decyduje się przez losowanie.

44) Po ukończeniu wyborów, zjazdu i komisye wyborcze są zamykane. Nie później, jak dnia następnego, sprawozdanie z dokonanych wyborów przedstawiają: przewodniczący zjazdów — do komisji powiatowej spraw wyborczych, a przewodniczący komisji wyborczych do komisji gubernialnej spraw wyborczych.

45) W terminie trzydniowym od daty zamknięcia zjazdów i komisji wyborczych osoby interesowane mogą podawać skargi do komisji powiatowej wyborczej na nieprawidłowości dopuszczone przy wyborach na zjazdach i do komisji gubernialnej na nieprawidłowości, wynikłe przy wyborach wyborców do miejskiego zebrania wyborczego.

46) Po przejrzeniu procedury wyborów i rozpatrzeniu wniesionych na wybory skarg, powiatowa albo gubernialna komisya, jeżeli znajdzie do tego powody, kasuje wybory co do wszystkich lub niektórych osób, wybranych przez odpowiedni zjazd albo okręg wyborczy.

47) W terminie trzydniowym od daty ogłoszenia postanowień powiatowej lub gubernialnej komisji wyborczej, osoby interesowane mogą wnosić skargi na decyzje powiatowe do komisji gubernialnej, a na decyzje ostateczne do senatu rządzącego. Skarga podaje się do powiatowej albo gubernialnej komisji według przeznaczenia i przedstawia się z koniecznemi wyjaśnieniami przez powiatową komisję w terminie tygodniowym, a gubernialną dwutygodniowym; przez pierwszą do ko-

misji gubernialnej wyborczej, a przez drugą do senatu rządzącego.

48) Listy wyborców formuje i gubernialne zebrania wyborcze urządza powiatowa komisja wyborcza, a listę wyborców do miejskich zebrań wyborczych formuje gubernialna komisja wyborcza. Jedne i drugie listy niezwłocznie się ogłasza do wiadomości powszechnej sposobem zabezpieczającym najlepiej jawność tych list.

II. O dokonywaniu wyborów do Izby państwowej.

49) Na każdym zebraniu wyborczem gubernialnem przedewszystkiem wyborcy od zjazdów i pełnomocnicy gmin wybierają ze swego grona członka izby państwowej. Następnie zebranie wyborcze w ogólnym składzie swoim wybiera z liczby wszystkich mających prawo uczestniczenia w niem wyborców pozostałą liczbę członków izby (art. 2). Wybór odbywa się przez tajne głosowanie za pomocą balotowania gałkami.

50) Miejskie zgromadzenia wyborcze (art. 5) wybierają z liczby mających prawo udziału w nich wyborców ustanowioną dla miasta liczbę członków izby państwowej (art. 2) przez tajne głosowanie za pomocą gałek.

51) Przed balotowaniem zgromadzenie wyborcze gubernialne lub miejskie wybiera przez tajne głosowanie za pomocą kartek kandydatów. Kandydaci ci podlegają następnie balotowaniu w porządku większości otrzymanych głosów.

52) Jeżeli liczba osób, które otrzymały w gubernialnem lub miejskiem zgromadzeniu wyborczem więcej niż połowę głosów, nie dojdzie wskazanej w dołączonem do art. 2 rozkładzie dla danej gubernii i okręgu czy miasta liczby członków izby państwowej,

to na drugi dzień zgromadzenie dokonywa w tymże porządku wyborów uzupełniających, na trzeci dzień odbywają się wybory ostateczne brakującej liczby członków, przyczem za wybranych uważani są ci, którzy otrzymali względną większość głosów.

53) Na członków izby państwowej mogą być wybierane tylko osoby, które wyraziły na to swą zgodę. Osoby, zajmujące w cywilnej służbie państwowej posadę z określoną pensją, w razie wybrania ich na członków izby obowiązane są opuścić zajmowaną posadę.

54) Nikt nie może być balotowany na członka izby państwowej więcej niż w jednym zgromadzeniu wyborczem gubernialnem lub miejskiem.

55) Na członków izby państwowej nie mogą być wybierane osoby nie znające rosyjskiego języka.

56) Po ukończeniu wyborów zgromadzenia wyborcze gubernialne i miejskie rozwiązują się. Nie dalej, jak dnia następnego wszystkie akta wyborcze przedstawione są przez prezesów zgromadzeń gubernatorowi lub naczelnikowi miasta.

Art. 57 — 61 z mocy Ukazu Najwyższego z dnia 11 (24) Grudnia zostały zamienione przez art. XI tegoż Ukazu.

62) Listę członków Izby Państwowej formuje i ogłasza do wiadomości publicznej senat rządzący.

Przepisy o porządku dokonywania wyborów do miejskich zgromadzeń wyborczych.

I. Wyborcom każdego obwodu wyborczego pozostawia się w ciągu miesiąca przed terminem, wyznaczonym na wybory, tworzyć dla narad w sprawie osób godnych wyboru, specjalne zgromadzenia przedwyborcze.

O czasie i miejscu takich zgromadzeń wyborcy zawiadamiają naczelnika miejscowej policji, który może wyznaczyć do asystowania na zgromadzeniu jednego z podwładnych mu urzędników.

II. Na zgromadzeniu przedwyborczem mogą być obecni jedynie wyborcy danego obwodu wyborczego. Na żądanie przedstawiciela policji zgromadzenie musi być natychmiast rozwiązane.

III. Wybory odbywają się w lokalach, przeznaczonych na ten cel przez zarząd miejski wedle możliwości w obrębie obwodu wyborczego.

IV. Każdy wyborca osobiście wręcza swoją kartkę wyborczą prezesowi komisji wyborczej.

V. W kartce wskazuje się imiona, imiona ojca i nazwiska osób, na które wyborca daje głos w liczbie nie przewyższającej ogólnej liczby podlegających wyborowi w każdym obwodzie. Na kartce nie powinno być żadnych adnotacji, znaków oraz poprawek i wymagań ani na głównej, ani na odwrotnej stronie. Kartki, nie odpowiadające żądaniu powyższemu, uznawane są za nieistniejące.

VI. Imię osoby, proponowanej na wyborcę, nie powinien powtarzać się na jednej i tej samej kartce wyborczej; tego rodzaju powtórzenia, jak również nazwiska osób, proponowanych na wyborców po nad określoną w obwodzie liczbę, licząc w kolejnym porządku zapisanie nazwisk, przy obliczaniu głosów nie są brane w rachubę.

VII. Wybory trwają jeden dzień od godz. 9 rano do 9 wieczorem i odbywają się jednocześnie we wszystkich obwodach wyborczych. O godz. 9 wieczorem dostęp wyborców do lokalu komisji wyborczej w celu złożenia kartek wyborczych zostaje zamknięty, od przybytych zaś do lokalu przed godziną 9 kartki przyjmo-

wane są dotąd, dopóki nie zostaną złożone przez wszystkich, znajdujących się w lokalu.

VIII. Prezes komisji wyborczej, przyjąwszy od wyborcy kartkę, natychmiast w jego obecności rzuca ją do specjalnej skrzynki przez otwór w wieku. Skrzynia ta, przed przyjęciem kartek, okazywana jest obecnym wyborcom w celu zaświadczenia, iż jest pusta i nie posiada innych otworów oprócz przeznaczonych do wrzucania kartek. Następnie skrzynka zamykana jest na kłódkę i opieczętowaną pieczęcią prezesa, a papier na który nałożono pieczęć podpisują: prezes, członkowie komisji wyborczej i życzący sobie tego z obecnych wyborców.

O przyjęciu kartki wyborczej czyni się odpowiednia adnotacja na liście wyborczej przy nazwisku osoby, składającej kartkę. Po zamknięciu posiedzenia, otwór skrzynki, do której wrzucane są kartki, zostaje opieczętowany i prezes oznajmia obecnym liczbę złożonych kartek, która zapisuje się do specjalnego aktu, który podpisuje prezes i członkowie komisji wyborczej.

IX. Obliczanie głosów odbywa się, poczynając od następnego po dokonaniu wyborów dnia od godz. 9 rana do 9 wieczorem na posiedzeniu komisji wyborczej, na którym mogą być obecni wyborcy.

X. Po otworzeniu skrzyni wyborczej, każda kartka wyborcza numeruje się i jeżeli nie odpowiada wskazanym w art. V wymaganiom i nie wywołuje wątpliwości wśród członków komisji, to imię, imię ojca, nazwisko i godność odczytują i przynajmniej dwóch członków komisji zapisuje na osobnych kartkach. Każdą taką kartkę podpisuje osoba, która ją wypełniła. Po wyjęciu ze skrzyni i przejrzaniu wszystkich kartek wyborczych, komisja rozpatruje kartki wywołujące wątpliwość i o powziętej przez nią decyzji jak również i o motywach uznania kartek za nielegalne, sporządza

specjalny protokół, podpisany przez prezydującego i członków komisji. Następnie kartki, na których są zapisane proponowane jako wyborcy osoby, układają się w porządku alfabetycznym nazwisk zapisanych i liczą się.

XI. Jeżeli obliczanie głosów nie może być ukończone w jeden dzień, to po sporządzeniu protokołu o liczbie kartek wyborczych: a) wyjętych ze skrzyni, b) uznanych za nielegalne, c) wzbudzających wątpliwości i d) odczytanych, wzmiankowane kartki jak również i kartki z nazwiskami zaproponowanych wyborców składa się odpowiednio do kategorii w paczki, opieczętowywane przez prezydującego komisji i papier z pieczęciami podpisują wszyscy członkowie komisji i życzący sobie obecni przy tem wyborcy. Tak samo opieczętowuje się i skrzynia z niewyjętymi kartkami.

XII. Po ukończeniu obliczaniu głosów i ogłoszeniu nazwisk osób, proponowanych na wyborców, sporządza się za podpisem prezydującego i członków komisji protokół, w którym się notuje: a) ilość wszystkich wyjętych ze skrzyni kartek wyborczych, b) ilość wszystkich przeczytanych kartek, c) ilość kartek uznanych za nieważne z przytoczeniem motywów i d) listę osób wybranych na wyborców. Następnie kartki wyborcze zapieczętowuje się w oddzielne paczki.

XIII. Osoby, wybrane na wyborców, niezwłocznie powiadamia o tem komisja wyborcza i jeżeli nie zawiadomią w przeciągu trzech dni gubernialnej komisji wyborczej o zrzeczeniu się, to uważa się, że mandat przyjęły. W razie odmowy osoby wybranej od przyjęcia godności wyborcy, na jego miejsce wyznacza się z zachowaniem tegoż porządku następującą z listy osobę, która otrzymała największą ilość głosów.

Nº 2. UKAZ NAJWYŻSZY

z dnia 6 (19) Sierpnia 1905 r.

Przepisy o zastosowaniu i wprowadzeniu w wykonanie instytucji Izby państwowej i ustawy o wyborach do Izby państwowej.

1) Po ogłoszeniu ukazu Najwyższego o przeprowadzeniu wyborów do Izby państwowej, minister spraw wewnętrznych zarządza niezwłocznie sporządzenie przez odpowiednie instytucje (art. 30 i 31 ustawy wyborczej) listy osób, mających prawo uczestniczyć w wyborach do Izby. Jednocześnie minister spraw wewnętrznych i minister sprawiedliwości, za wspólnem porozumieniem się, wydają rozporządzenie, celem zawiązania komisji wyborczych gubernialnych i powiatowych.

2) Instytucjom, którym powierzono sporządzenie list wyborczych, służy prawo korzystania z niezbędnych wiadomości w odpowiednich urzędach i u przedstawicieli władz.

3) Miejscowym inspektorom podatkowym i izbom skarbowym poleca się, aby właściwym zarządom miejskim lub zastępującym je instytucjom udzielali da-

nych o osobach opłacających, podatek przemysłowy lub państwowy podatek od mieszkań w okresie czasu, przewidzianym w art. 32 ustawy o wyborach do Izby państwowej, w wysokości, dającej prawo brania udziału w tych wyborach (ustawa wyb., art. 16 i 19).

4) W powiatach, w których znajduje się kilka osad miejskich, każdy zarząd miejski, stanowiący osobną listę wyborczą, lub instytucja równoległa tam, gdzie nie utworzono oddzielnych zjazdów wyborców miejskich (ustawa wyb., § 11), komunikuje sporządzoną listę wyborczą zarządowi miejskiemu miasta powiatowego.

5) Pod względem dokonywania wyborów do Izmy państwowej zalicza się do osób miejskich te miasteczka, w których znajduje się urząd mieszczkański i pobierany jest podatek państwowy od nieruchomości miejskich (§ 1, p. 1 *b* przepisów o podatkach bezpośrednich).

6) Listy prawyborców miejskich dla powiatów, należących do miast, wyliczonych w punkcie *b* art. 1 przepisów o wyborach do Izby państwowej, sporządzane są przez zarządy miejskie tych miast (przep. o wyb., art. 11). Sporządzenie list wyborczych w miasteczkach, określonych art. 5, oraz doręczenie tych list zarządowi miejskiemu miasta powiatowego, powierza się miejscowemu urzędowi mieszczkańskiemu.

7) Osoby, mające prawo uczestniczenia w wyborach, są wciągane do list wyborczych w porządku alfabetycznym. Co do każdej osoby należy podać imię, imię ojca, nazwisko, oraz cenzus wyborczy.

8) Kobiety, posiadające ustanowiony cenzus, nie są wciągane do list wyborczych. W razie, jeżeli kobiety takie oddadzą swoje cenzusy majątkowe swoim mężom lub synom (ustawa wyb., art. 9), wówczas do list wyborczych zapisywani są ojcowie lub synowie.

9) Osoby, pełniące służbę czynną w wojsku lub w marynarce, jeżeli posiadają majątek nieruchomości, dający prawo uczestniczenia w wyborach, mogą na mocy posiadanej nieruchomości, upoważniać do tego swoich synów.

10) Synowie, uczestniczący w wyborach zamiast swoich ojców, zapisywani są do list wyborczych z odpowiednią o tem adnotacją.

11) Pełnomocnictwo na przekazanie przez kobiety praw wyborczych swoim mężom lub synom (ustawa wyb., art. 9), jak również pełnomocnictwo ojców, wydane synom na prawo brania udziału w wyborach (ustawa wyb., art. 10 i art. 9 przepisów niniejszych), nie mogą być wydawane osobom, które nie mają prawa brać udziału w wyborach na zasadach, wskazanych w art. 6—8 ustawy o wyborach do Izby państwowej.

12) Pełnomocnictwa i upoważnienia, wyszczególnione w poprzednim (11) artykule, mogą być poświadczane nie tylko w drodze rejentalnej, lecz również przez zwierzchność osób upoważnianych, przez policję, sędziego pokoju, sędziego miejskiego lub przez naczelnika ziemskiego.

13) W ciągu dwóch tygodni po ogłoszeniu list wyborczych, pełnomocnictwa i upoważnienia, wyszczególnione w art. 11-ym, mogą być składane przez mężów i synów właściwej komisji do spraw wyborczych dla wciągnięcia ich do list w drodze ich uzupełnienia.

14) Władanie ziemią, należącą do składu włościańskich gruntów nadanych lub stanicowych, jak również włościańskiej ziemi czynszowej w gub. inflanckiej i na wyspie Esel, oraz działek włościańskich w gub. kurlandzkiej, chociażby wzmiankowane ziemie były wykupione na własność — nie daje prawa właścicielom tych gruntów do zapisania na listę wyborczą powiatowych właścicieli ziemskich.

15) Właściciel majątku, odpowiadającego w całości swojemu wymaganemu przez prawo cenzusowi, lecz znajdującego się w dwóch, lub więcej sąsiadujących z sobą powiatów, przyczem w każdym poszczególnie z nich przestrzeni ziemi nie daje prawa do brania udziału w wyborach — wciągany jest do listy wyborczej tego powiatu, który sam sobie wybierze; jeśli zaś nie udzieli odpowiednich wskazówek, wówczas wpisany będzie do listy wyborczej tego powiatu, gdzie posiada większą część swego majątku.

16) Z pośród właścicieli dóbr niepodzielnych (art. 21 ust. wyb.) są wpisywani do list wyborczych ci tylko, na których przypada ze współwłasności obszar, odpowiadający wymaganiom wskazanego przez prawo cenzusu.

17) Na mocy punktu *d* art. 12 ustawy o wyborach do Izby państwowej, do list wyborczych są zapisywani duchowni, celem udziału w wyborach, jeżeli parafia posiada w powiecie grunta kościelne, wykazane w art. 445 i 453 prawa o posiadłościach. Z tytułu wszystkich gruntów każdej świątyni wpisywany jest na listę jej przełożony.

18) Dyrektorowie (prezesowie) i członkowie zarządu takich Towarzystw i spółek akcyjnych, jako też Stowarzyszeń udziałowych i innych, które posiadają fabryki, zakłady lub kopalnie, również zarządy tych fabryk, zakładów lub kopalni, jeżeli opłacają zasadniczy podatek przemysłowy z tytułu osobistego trudnienia się przemysłem poza obrębem tego miasta lub powiatu, w którym leżą owe fabryki, zakłady lub kopalnie (art. 16 i 19 ust. wyb.), — są wpisywani do list wyborczych stosownie do miejsca, gdzie się znajdują te fabryki, zakłady lub kopalnie, nie zaś według miejsca, gdzie opłacają podatek. Jeżeli Towarzystwa, spółki i stowarzyszenia posiadają fabryki lub kopalnie w różnych mia-

stach lub powiatach, każda z osób rzeczonych jest zapisywana na listę wyborczą tego miasta lub powiatu, które sama sobie wybierze.

19) Pod względem dokonywania wyborów, Pawłopol (gradonaczalstwo) zalicza się do pow. symferypolskiego gub. taurydzkiej; m. Kronsztad — do pow. peterhofskiego gub. st.-petersburskiej, gradonaczalstwa zaś: Kercz - Jenikale — do pow. teodozyjskiego gub. taurydzkiej, a Nikolajew — do pow. Chersońskiego tejże gubernji. W miastach: Sewastopolu łącznie z Bałakławą, w Kronsztadzie, Kerczu-Jenikale i Nikolajewie będą oddzielne zjazdy wyborców miejskich urządzone w sposób wskazany w art. ustawy o wyborach do Izby państwowej.

20) W powiatach i miastach, w których za podstawę oszacowania nieruchomości do podatków miejskich lub ziemskich przyjęto ich dochodowość, wartość tych nieruchomości, dająca właścicielowi prawo uczestnictwa w wyborach, określa się, przy sporządzaniu list wyborczych, przez pomnożenie dochodu z nieruchomości: w osadach miejskich przez dziesięć, po za obrębem miast — przez dwadzieścia.

21) Ogłaszanie w *Wiedomościach* pierwotnych list wyborczych i zmian do nich wprowadzonych (art. 33 i 35 ust. wyb.) powinno tak się odbywać, ażeby każda lista, jako też wyliczenie zmian były umieszczone w całości w jednym numerze *Wiedomości*, jako osobny do nich dodatek.

22) O dniu ogłoszenia list wyborczych w *Wiedomościach* (art. 33 ust. wyb.) gubernatorowie tegoż dnia zawiadamiają telegraficznie ministra spraw wewnętrznych celem podania tego do wiadomości publicznej w *Prawitielstwiennym Wiestniku*.

23) Lista wyborców łącznie z odnośniami do niej dowodami może być sprawdzana przez intere-

sowanych w lokalu instytucji, która sporządziła listę, w oznaczone dni i godziny.

24) Osoby, mające prawo uczestniczenia w zjazdach wyborczych, tudzież prawyborcy, powołani przez zgromadzenia wyborcze lub oddziały wyborcze, mogą urządzać w osadach miejskich umyślnie zebrania przedwyborcze celem naradzania się, kto jest godzien obioru. Patrz str. 59, art. XII.

25) Na umyślnych zebraniach przedwyborczych mogą znajdować się tylko prawyborcy i wyborcy, oraz przewodniczący właściwych zjazdów i zgromadzeń wyborczych, chociażby sami nie mieli prawa głosowania.

26) O miejscu i czasie zebrań przedwyborczych (art. 24 przepisów niniejszych i dod. 1 do art. 38 ust. wyb.) prawyborcy lub wyborcy zawiadamiają naczelnika policji miejscowej nie później jak na 24 godziny przed zebraniem, dołączając listę imienną urządzających go. Naczelnikowi policji miejscowej służy prawo wyznaczania jednego ze swoich podwładnych dla asystowania naradom prawyborców lub wyborców, na którego żądanie zebranie winno być niezwłocznie zamknięte. Patrz str. 60, § 6, art. XII.

27) Podczas dokonywania wyborów w oddziałach, zjazdach i zgromadzeniach wyborczych, oprócz przewodniczących i członków komisji wyborczych, mogą być obecni wyłącznie mający prawo uczestniczenia w wyborach, podczas zaś wyborów na zgromadzeniach włości i stanic — wyłącznie należący do tych zgromadzeń.

28) Uchwały zgromadzeń włościńskich i stanic co do obioru pełnomocników winny być najdalej dnia następnego dostarczone przez starszyznę włościńską lub atamanów stanic do komisji wyborczej powiatowej.

29) Uchwały zgromadzeń włościńskich (art. 28) nie podlegają rozpoznaniu naczelników ziemskich

i innych równorzędnych im urzędników, lecz jeśli oni dowiedzą się o popełnionych podczas wyborów niedoładnościach, natenczas zawiadamiają o tem powiatową komisję wyborczą.

30) Skargi na postanowienia zgromadzeń włości i stanic z powodu obioru pełnomocników wolno składać w ciągu trzech dni od daty dokonania wyborów albo bezpośrednio do komisji wyborczej powiatowej, albo też za pośrednictwem zwierzchności wiejskiej lub atamanów stanic, którzy powinni niezwłocznie zakomunikować te skargi rzeczowej komisji.

31) Zjazdy wyborców, zebrania przedwyborcze i komisje wyborcze rozpoczynają swoje czynności w dniach, przez gubernatora lub naczelnika miasta wyznaczonych.

32) Zebrania przedwyborcze powinny być zwoływane: ogólne — nie później jak na dobę, a poszczególne (art. 14 ust. wyb.) — nie później jak na trzy dni przed otwarciem właściwych zjazdów ziemian powiatowych

33) Wybory pełnomocników włości i stanic są wyznaczone przez gubernatora według możliwości na ten sam dzień w całym powiecie.

34) Wybory członków Izby państwowej na zgromadzeniach wyborczych (art. 3 i 4 ust. wyb.) odbywają się w jednym terminie. Dzień ten oznaczy rozkaz Najwyższy, którego ogłoszenie minister spraw wewnętrznych powierzy senatowi rządzącemu.

35) W razie odwołania przez senat rządzący wyborów w którejkolwiek gubernji, obwodzie lub mieście, termin nowych wyborów określi senat.

36) Gubernjalnym zgromadzeniom wyborczym, zjazdom ziemian i pełnomocników włościńskich, oraz zebraniom przedwyborczym pełnomocników udziela się bezpłatnie lokali zjazdów powiatowych, zjazdów se-

dziów pokoju lub sądów polubownych. Dla zgromadzeń wyborczych miejskich i zjazdów wyborców miejskich udziela się podobnie bezpłatnie lokali rad miejskich lub zastępujących je instytucji. Jeżeli te lokale okazały się niedostatecznymi, zgromadzenia i zjazdy odbędą się w bezpłatnie udzielonych w tym celu innych lokalach rządowych (z wyjątkiem policyjnych) lub lokalach instytucji społecznych.

37) Zgromadzenia i zjazdy wyborcze są zagajane o godz. 12-ej w południe. Zjawiający się po przystąpieniu do wyborów nie będą do nich dopuszczeni.

38) Zgromadzenia i zjazdy wyborcze, poprzestając na dokonaniu wyborów, nie wszczynają żadnych rozpraw i nie mają prawa czynić żadnych postanowień lub rozporządzeń, nie dotyczących wypełnienia wyborów.

39) Zagajając zgromadzenie lub zjazd wyborczy, przewodniczący odczytuje prawa, dotyczące sposobu dokonywania wyborów i warunków uczestniczenia w nich, tudzież listę wyborczą, a na zgromadzeniach wyborczych gubernjalnych i miejskich — listę prawyborców. Następnie sporządza się protokół, z podaniem liczby obecnych na zgromadzeniu lub zjeździe wyborczym, a na zjeździe przedwyborczym — z podaniem również obszarów gruntu, należącego do przybyłych na zjazd, oraz ogólnego szacunku innych nieruchomości, do nich należących, wreszcie z podaniem liczby przypadających do obrania pełnomocników (art. 15 ust. wyb.).

40) Liczbę głosów za i przeciw, daną każdemu balotowanemu na zgromadzeniu lub zjeździe, zapisuje się w oddzielnym akcie wyborczym. Do rachowania głosów wolno zjazdowi lub zgromadzeniu wybrać z pośród siebie umyślnych asesorów do pomocy przewodniczącemu. Po ukończeniu wyborów odczytywany jest zjazdowi lub zgromadzeniu akt wyborczy; podpisuje

go przewodniczący, oraz życzący sobie tego obecni wyborcy.

41) Lista obieralnych, przeznaczona do ogłoszenia w *Wiedomościach* (art. 48 ust. wyb.) winna obejmować: a) imię i nazwisko, oraz imię ojca każdego obieralnego, b) miasto, powiat i włość lub stanicę, albo też spółnotę (obszczina) w pow. izmailskim, gub. besarabskiej, z której daną osobę wybrano, c) stałe miejsce zamieszkania jej, oraz d) dane o jej stanowisku służbowym lub rodzaju zajęcia, tudzież, o ile można, o otrzymanem przez nią kształceniu. Lista, jednocześnie z ogłoszeniem, jest rozsyłana osobom obieralnym.

42) Przy obliczaniu terminów do podawania skarg i zawiadomień, dotyczących dokonania wyborów, za początek terminu uważa się dzień, następujący po spełnionym czynie lub wydanem postanowieniu, na które jest zanoszona skarga. Jeżeli ostatni dzień terminu przypada na dzień niebiurowy, natenczas ostatnim terminem jest dzień następujący po dniu niebiurowym.

43) Urzędnicy, należący do powiatowych lub gubernjalnych komisji wyborczych, nie biorą udziału w rozpoznawaniu skarg, zaniesionych na ich postępowanie osobiste.

44) W miejscowościach, nie posiadających marszałków powiatowych szlachty i innych, odpowiadających im stanowiskiem urzędników (art. 28 ust. wyb.), obowiązki marszałków powiatowych szlachty, wskazane w ustawie o wyborach do Izby państwowej, powierzone będą osobom po temu mianowanym przez ministra spraw wewnętrznych.

45) Zgromadzeniom włości stanic wolno wyznaczać dla wybranych przez nie pełnomocników osobne wynagrodzenie z opłat gromadzkich i stanicznych, celem pokrycia przez pełnomocników wydatków na przy-

jazd do miast powiatowych w celu uczestniczenia w wyborach.

46) Postanowienie, objęte art. 14. stosuje się również do właścicieli gruntów, nadanych w pow. izma-
ińskim gub. Besarabskiej, zawarte zaś w art. 27, 28, 30
i 45 postanowieniach o zgromadzeniach włościańskich,
zwierzchności wiejskiej i o pełnomocnikach od włości
stosują się odpowiednio do ogólnych zebrań właścicieli
rzeczonych, do przewodników (primarów) miejscowych
gmin wiejskich i do pełnomocników tychże gmin (art.
18 ust. wyb.)

47) Kandydatom obieralnym, o ile o te wystę-
pują, skarb zwróci kosztą podróży z miasta powiato-
wego do gubernialnego, na zgromadzenie wyborcze,
rachując po 5 kop. wiorstowego od miasta powiatowe-
go do gubernialnego i z powrotem.

48) Listę członków Izby państwowej ogłasza
senat rządzący (art. 62 ust. wyb.) w miarę sprawdzania
i zatwierdzania wyborów każdej gubernji, obwodzie
lub mieście z osobna. Jednocześnie *Pravitelstwiennij*
wiestnik ogłasza tę listę.

49) Po ukończeniu wyborów członków Izby
państwowej, minister spraw wewnętrznych, na podsta-
wie danych, dostarczonych przez zwierzchność gubern-
ialną, sporządza sprawozdanie o przebiegu wyborów
liczbie głosujących, oraz wybranych pełnomocnikach
i obieralnych. Sprawozdanie to minister spraw we-
wnętrznych składa pod rozpoznanie Najwyższe.

50) Co do dnia zwołania Izby państwowej mini-
ster spraw wewnętrznych w porozumieniu z sekretarzem
państwa, wyjednywa wskazanie Najwyższe. Nieogło-
szenie przed tym terminem przez senat rządzący listy
członków Izby z tych gubernji, obwodów lub miast,
w których wybory były unieważnione, nie pociąga za
sobą odroczenia zwołania Izby.

51) Członkowie Izby państwowej, w dniu na
pierwotne jej zwołanie przeznaczonym, zgromadzają się
w St. Petersburgu. Pierwsze posiedzenie Izby zagaja
osoba, przez Władzę Najwyższą do tego upoważniona.
Po odczytaniu uroczystej obietnicy, dla członków Izby
przepisanej, i po jej podpisaniu, członkowie Izby wy-
bierają prezesa Izby.

52) Po swoim obiorze, prezes Izby państwo-
wej zawiadamia najpoddanej Władzę Najwyższą o roz-
poczęciu czynności Izby.

53) Rozpocząwszy swoje czynności, Izba pań-
stwowa wybiera wice-prezesa Izby, sekretarza i pod-
sekretarza Izby, poczem oznacza ilość, skład i prze-
dmioty zajęć, sekcji, tudzież przeznacza członków du-
my do sekcji.

54) Po utworzeniu się, każda sekcja Izby pań-
stwowej, pod kierunkiem prezesa Izby, obiera prezesa
sekcji.

55) Zanim Izba państwowa ułoży dla siebie re-
gulamin wewnętrzny (art. 62 ust. o wyb.), wyborów
wskazanych w art. 51, 53 i 54 osób dopełnia Izba, we-
dług tychże zasad, jakie przepisano w art. 51 ustawy
wyborczej dla obioru członków dumy.

56) Obowiązki przedstawicieli Izby państwo-
wej, komisarza Izby i jego pomocników, do czasu
utworzenia kancelarji i Izby mianowania jej personelu
(art. 28, 34 i 32 ustawy Izby państwowej) pełnią oso-
by, mianowane przez sekretarza państwa.

57) Wydatki na sporządzanie list wyborczych
przez instytucje, zastępujące urzędy ziemskie i miejs-
kie, oraz urzędy policyjne powiatowe (art. 30 ust.
wyb.), jako też kosztą podróży i inne, przeprowadze-
niem wyborów wywołane, a niemniej kosztą biurowe
komisji wyborczych gubernialnych i powiatowych
w sprawie wyborów — pokrywa skarb.

58) Podania o wyjaśnienie wątpliwości, zachodzących co do statutu Izby państwowej, ustawy wyborczej, oraz praw dodatkowych, należy wносить do senatu rządzącego, a pierwszy jego departament rozstrzygnie je w drodze, wskazanej w art. 60 ustawy o wyborach do Izby.

Nº 3. UKAZ NAJWYŻSZY

z dnia 11 (24) Października 1905 r.

Przepisy o zastosowaniu Ustawy o wyborach do Izby Państwowej w guberniach Królestwa Polskiego.

1) Wybory członków Izby Państwowej z gubernii Królestwa Polskiego dokonywane są na ogólnych zasadach, ustanowionych Najwyższym Ukazem o wyborach do Izby Państwowej z d. 6 (19) Sierpnia (Nr. 1) i zgodnie z Najwyższym Ukazem z d. 18 Września (1 Października) (Nr. 2) o przepisach i wprowadzeniu w życie Izby Państwowej, z wyjątkami, wskazanymi w niżej przytoczonych artykułach.

2) Liczba członków Izby Państwowej z gubernii Królestwa Polskiego i miast, a również i ogólna liczba wyborców z każdej gubernii i ich podział na powiaty i zjazdy ustanawia się na zasadzie wykazów przy niniejszym dołączonych (patrz wykazy str. 67).

3) W każdym powiecie zamiast zjazdów pełnomocników włości tworzy się zjazd pełnomocników zebrzeń gromadzkich gminnych.

4) Obszar ziemi, dający prawo udziału w zjeździe powiatowych właścicieli ziemskich we wszystkich guberniach i powiatach Królestwa Polskiego wynosi 100 dziesięcin.

5) Przy określeniu prawa udziału w zjazdach powiatowych właścicieli ziemskich i prawyborców miejskich według posiadania ziemi lub innego majątku nieruchomego (przepisy o wyborach, art. 12, Ukaz Nr. 2), brane są w rachubę tylko tego rodzaju ziemi lub inne nieruchomości, które opłacają podatek państwowy lub podatki miejscowe.

6) Przy określaniu wartości majątku nieruchomego, dającego prawo udziału w zjazdach wyborczych, przyjętym jest: odnośnie majątków, znajdujących się w obrębie miasta szacunek, ustanowiony do opodatkowania państwowego miejskich nieruchomości, a odnośnie majątków, znajdujących się po za obrębem miast, szacunek, ustanowiony do wzajemnych ubezpieczeń.

7) Pełnomocnicy zgromadzeń gminnych wybierani są przez zgromadzenia gminne wyqorcze, które zbierają się zgodnie z art. 205 Ustawy Zarządu gubernii Królestwa Polskiego (Zbiór praw t. II wyd. 1892) z tą jednak różnicą od ogólnych zgromadzeń gminnych, że nie biorą w nich udziału właściciele domów, posiadający w obrębie gminy obszar większy, niż 10 lub więcej dziesięcin.

8) Każde zebranie gminne wyborcze (art. 7) wybiera z liczby osób, mających prawo brania w nim udziału 2 pełnomocników, o ile do wybrania ich niema przeszkód, wskazanych w art. 6 do 8 Ustawy o wyborach do Izby Państwowej.

9) W celu wyboru pełnomocników art. 8 zgromadzenie wyborcze gminne może być podzielone z rozporządzenia gubernatora na dwa oddziały z warunkiem, aby każdy wybrał jednego pełnomocnika. Każdy oddział takiego zgromadzenia składa się z jednakowej liczby uczestników, W tym celu cały obszar gminy dzieli się na dwie części, stosunkowo do liczby zamie-

szkującej w każdej z nich właścicieli domów, mających prawo brania udziału w wyborze pełnomocników.

10) Listy osób, mających prawo brania udziału w zjazdach powiatowych właścicieli ziemskich i prawyborców miejskich, są układane i utrzymane w porządku: dotyczące zjazdów powiatowych właścicieli ziemskich przez urzędy powiatowe, a dotyczące zjazdów praw borców miejskich przez magistraty miejskie.

11) Skargi na postanowienia wyborczych zgromadzeń gminnych, dotyczące spraw wyboru pełnomocników zgromadzeń gminnych, winny być wystosowane w terminie trzydniowym od daty dokonania wyborów, bezpośrednio do komisji wyborczej powiatowej lub też do wójtów gmin, w celu niezwłocznego przedstawienia skarg do komisji powiatowej.

12) Na przedwstępnych i wyborczych zjazdach powiatowych właścicieli ziemskich i pełnomocników zgromadzeń gminnych, przewodniczy sędzia pokoju, mianowany przez miejscowy zjazd sędziów pokoju. Na zjazdach prawyborców miejskich przewodniczy prezydent lub burmistrz magistratu, a na zebraniach wyborczych miast Warszawy i Łodzi prezydenci tych miast.

13) Na zebraniach gubernialnych wyborczych, wyborcy od zjazdów powiatowych właścicieli ziemskich, prawyborców miejskich i pełnomocników zgromadzeń gminnych, łącznie wybierają z liczby wszystkich mających prawo udziału w zebraniach wyborców ustanowioną dla każdej gubernii według wykazu (art. 2) liczbę członków Izby Państwowej.

14) Gubernialne komisje wyborcze (ust. o wyborach art. 25) pod przewodnictwem prezesa sądu okręgowego składają się z zarządzającego Izbą Skarbową, prezesa zjazdu sędziów pokoju I okręgu danej gubernii, jednego z członków sądu okręgowego, mianowanego przez ogólne zebranie tego sądu, prezydentamagi-

stratu miasta gubernialnego, w miastach zaś Warszawie i Łodzi — prezydenta miasta, prezesa gubernialnej Dyrekcyi Tow. Kredyt. Ziem. i jednego ze stałych członków gubernialnej Komisji Spraw Włościańskich.

15) Powiatowe komisye wyborcze (ust. o wyb. art. 26) pod przewodnictwem członka sądu okręgowego, mianowanego przez ogólne zebranie członków sądu okręgowego, składają się z sędziego gminnego, mianowanego przez zjazd sędziów pokoju, prezydenta lub burmistrza magistratu miasta powiatowego, jednego z powiatowych właścicieli ziemskich, zaproszonego przez warszawskiego generał-gubernatora i komisarza włościańskiego, mianowanego przez gubernatora.

№ 4. NAJWYŻSZY MANIFEST.

Z BOŻEJ ŁASKI

MY, MIKOŁAJ DRUGI,

Cesarz i Samowładca Wszechrosyjski, Król Polski, Wielki Książę
Finlandzki, i t. d., i t. d., i t. d.

Oznajmiamy wszystkim naszym wiernym poddanym.

Zamieszki i zaburzenia w stolicach i wielu innych miejscowościach Cesarstwa Naszego napełniają serce Nasze wielką i ciężką boleścią. Szczęście Cesarza Rosyjskiego jest nierozdzielne od szczęścia narodu, a smutek narodu jest Jego smutkiem. Z powstałych dziś zaburzeń może wyniknąć głęboki rozstrój narodowy i groźba dla całości i jedności Państwa Naszego.

Wielki ślub służby Cesarskiej nakazuje Nam wszystkimi siłami rozumu i władzy Naszej dążyć do jaknajszybszego przerwania tak niebezpiecznych dla Państwa zamieszek, przez polecenie odpowiednim władzom, aby przedsięwzięły środki dla usunięcia bezpośrednich objawów nieporządku, nieładu i gwałtów, dla ochrony ludzi spokojnych, dążących do spokojnego spełniania swoich obowiązków. Uznaliśmy za rzecz niezbędną do najskuteczniejszego wykonania środków

ogólnych, wskazywanych przez Nas dla uspokojenia życia państwowego, zjednoczyć działalność wyższych władz rządowych. Wkładamy na rząd obowiązek wykonania niezłomnej Woli Naszej, żeby:

I. Nadać ludności niewzruszone podstawy wolności obywatelskiej na zasadach rzeczywistej nietykalności osobistej, wolności, sumienia, słowa, zebrań i stowarzyszeń.

II. Nie wstrzymując ustanowionych wyborów do Izby Państwowej, powołać zaraz do udziału w Izbie, w miarę możliwości i stosownie do krótkości czasu, pozostałego do zwołania Izby, tę warstwę ludności, które dziś pozbawione są zupełnie praw wyborczych, pozostawiając dalszy rozwój zasady ogólnego prawa wyborczego we wskazanym teraz nowym porządku prawodawczym, oraz

ustalić jako prawo niezłomne, żeby żadne prawo nie mogło otrzymać siły obowiązującej bez zatwierdzenia go przez Izbę Państwową i żeby wybrańcy narodu mieli zapewnioną możliwość, rzeczywistej kontroli nad prawnością postępowania ustanowionych przez Nas władz.

Wzywamy wszystkich wiernych synów Rosyi, aby, pomnąc na obowiązek swój wobec ojczyzny, dopomogli do przerwania tego niesłychanego zamętu i wspólnie z Nami wyteżyli wszystkie siły dla przywrócenia spokoju i pokoju w ziemi ojczystej.

Dan w Peterhofie, dnia 17-go października, roku od Narodzenia Chrystusa Pana 1905-go, panowania zaś Naszego jedenastego.

Na oryginale własną Jego Cesarskiej Mości ręką podpisano:

„MIKOŁAJ.“

№ 5. Wyjątek z Ukazu Najwyższego

z dnia 13 (26) Listopada 1905 r.

*O uwolnieniu od opłat stemplowych próśb
i innych papierów dotyczących wyborów
do Izby Państwowej.*

„Artykuł 62 o opłatach stemplowych (zbiór praw t. 5 wyd. 1903) dotyczący uwolnienia od opłat stemplowych dopełnić punktem 6-ym treści następującej:

Prośby i inne papiery, oznaczone w punktach 1-ym i 2-im art. 14 o opłacie stemplowej, a równie papiery dotyczące wyborów do Izby Państwowej.“

Nº 6. UKAZ NAJWYŻSZY

z dnia 11 (24) Grudnia 1905 r.

O zmianie Ustawy Wyborczej do Izby Państwowej i wydanie ustaw uzupełniających.

Manifestem, wydanym w dniu 17 (30) października r. b., zwiastowaliśmy o niezłomnej woli Naszej, aby, nie zatrzymując wyznaczonych wyborów do izby państwowej, powołać do udziału w niej wedle możliwości te klasy ludności, które nie korzystały z praw wyborczych, pozostawiając dalszy rozwój ogólnego prawa wyborczego nowoustanowionemu porządkowi prawodawczemu.

Stosownie do tego, tytułem zmiany ustawy o wyborach do izby państwowej i wydanych jako dopełnienie do tego postanowienia, rozkazujemy:

I. Zapewnić udział w wybieraniu wyborców do zgromadzeń wyborczych miejskich (ust. o wyb. art. 19 str. 17).

1) Osobom, władającym w granicach miasta na prawach własności, lub dożywocia przynajmniej w ciągu roku, nieruchomościami, opłacającymi podatek państwowy lub miejski.

2) Osobom, posiadającym w obrębie miasta, przynajmniej przez ciąg całego roku przedsiębiorstwa handlowo przemysłowe, wymagające wykupu świadectw handlowych.

3) Osobom, opłacającym w obrębie miasta przynajmniej w ciągu roku zasadniczy podatek zarobkowy od osobistych zajęć rękodzielniczo zawodowych.

4) Osobom, które w granicach miasta w ciągu roku najmowały na swoje imię oddzielne mieszkanie.

5) Osobom (z wyjątkiem niższej służby i robotników), które przynajmniej przez rok zamieszkiwały w granicach miasta i otrzymywały pensję lub emeryturę w służbie państwowej, albo w instytucjach ziemskich, miejskich, stanowych lub na kolejach.

II. Przyznać prawo udziału w zjazdach wyborców miejskich (ust. o wyb. art. 16 str. 15).

1) Osobom, władającym przynajmniej przez rok, w granicach miast, w obrębie powiatu, na prawach własności lub dożywocia nieruchomościami, opłacającymi podatek państwowy lub miejski, albo ponoszącymi ciężary ziemskie.

2) Osobom, posiadającym, przynajmniej w ciągu roku, przedsiębiorstwa handlowo-przemysłowe, wymagające wykupu świadectwa handlowego, w obrębie miasta lub jego powiatu.

3) Osobom, opłacającym w granicach miasta lub jego powiatu, przynajmniej w ciągu roku, podatek mieszkaniowy.

4) Osobom, opłacającym w granicach miasta lub jego powiatu, przynajmniej w ciągu roku, podatek rzemieślniczy od zajęć osobistych.

5) Osobom, które w ciągu przynajmniej roku, w granicach miejskich siedzib powiatu opłacały podatek mieszkaniowy.

6) Osobom (z wyjątkiem niższej służby i robotników), które przynajmniej przez rok zamieszkiwały w granicach miasta lub jego powiatu i otrzymywały pensję lub emeryturę, będąc na służbie w instytucjach ziemskich i miejskich lub stanowych albo na kolejach.

III. Przyznać prawo udziału w zjazdach powiatowych właścicieli ziemskich, oprócz osób, wymienionych w ustawie o wyborach do Izby państwowej (art. 12 str. 12),

również osobom, które nie mniej jak w ciągu roku, na zasadzie na piśmie ułożonego kontraktu lub pełnomocnictwa, zarządzają w obrębie powiatu majątkiem ziemskim, odpowiadającym pod względem obszaru gruntów, ponoszących ciężary ziemskie, normie, wskazanej w dodatku do art. 12 wymienionej ustawy, lub na tych samych zasadach dzierżawią w obrębie powiatu taki sam obszar ziemi.

IV. Przyznać prawo udziału w zjazdach przygotowawczych (ust. wyb. art. 14 str. 15):

1) Przełożonym kościołów świątyni wszelkich wyznań, o ile kościół lub dom modlitwy posiada grunta w powiecie.

2) Osobom, posiadającym w obrębie powiatu przynajmniej od roku, na zasadzie prawa własności lub dożywocia, grunta, ponoszące ciężary ziemskie, lub inny majątek nieruchomy, jeżeli ilość tych gruntów względnie wartość tego majątku niższe są od normy, dającej prawo bezpośredniego udziału w zjeździe powiatowych właścicieli ziemskich (ust. wyb. art. 12 pp. a i c str. 14).

V. Przyznać prawo udziału w wyborze wyborców do gubernialnych i miejskich zgromadzeń wyborczych robotnikom przedsiębiorstw fabrycznych i przemysłowych, oraz przemysłu górniczego i zakładów górniczych — na następujących zasadach.

1) Prawo udziału w wyborze wyborców do gubernialnych i miejskich zgromadzeń wyborczych przyszuje się robotnikom tych znajdujących się w obrębie niżej wymienionych, w p. 2, gubernii i miast przedsiębiorstw fabrycznych, przemysłowych, kopalń i zakładów górniczych, w których ogólna liczba robotników płci męskiej wynosi co najmniej 50.

Do przedsiębiorstw fabrycznych i przemysłowych

zaliczają się także warsztaty kolejowe, zatrudniające co najmniej wymienioną liczbę robotników płci męskiej.

2) Wyborców (art. 1.) robotnicy wybierają w niżej wymienionych guberniach i miastach w następującej liczbie:

w archangielskiej — 1; w astrachańskiej (gubernii i mieście Astrachaniu) — 2; w warszawskiej (gubernia i miasto Warszawa) 7; w wileńskiej — 1; w włodzimierskiej — 16; w wołyńskiej — 2; w woroneńskiej (gubernia i miasto Woroneż) — 2; w wiackiej — 4; w grodzieńskiej — 2; w Kraju Wojska Dońskiego (kraj i miasto Rostow nad Donem z Nachiczewanem) — 6; w ekaterynosławskiej (gubernia i miasto Ekaterynosław) — 7; w kazańskiej (gubernia i miasto Kazań) — 2; w kałuskiej — 2; w kijowskiej (gubernia i miasto Kijów) — 9; w kostromskiej — 7; w kurlandzkiej — 2; w kurskiej (gubernia i miasto Kursk) — 3; w inflanckiej (gubernia i miasto Ryga) — 5; w mińskiej — 2; w mohylowskiej — 1; w moskiewskiej — 35; w niżno nowogrodzkiej (gubernia i miasto Niżny-Nowogród) — 4; w nowogrodzkiej — 2; w orenburskiej — 1; w orłowskiej (gubernia i miasto Orël) — 3; w penzeńskiej — 2; w permskiej — 10; w piotrkowskiej (gubernia i miasto Łódź) — 21; w podolskiej — 4; w połtawskiej — 1; w riazańskej — 2; w samarskiej — 1; w petersburskiej (gubernia i miasto Petersburg) — 24; w saratowskiej (gubernia i miasto Saratow) — 4; w symbirskiej — 2; w smoleńskiej — 1; w taurydzkiej — 1; w tambowskiej — 3; w twerskiej — 4; w tulskiej (gubernia i miasto Tuła) — 2; w ufińskiej — 4; w charkowskiej — 7; w chersońskiej (gubernia i miasto Odesa) — 6; w czernichowskiej — 3; w estońskiej — 2; w jarosławskiej (gubernia i miasto Jarosław) — 4.

3) W guberniach astrachańskiej, warszawskiej, woronezkiej, ekaterynosławskiej, kazańskiej, kijow-

skiej, kurskiej, inflanckiej, moskiewskiej, niżno nowogrodzkiej, orłowskiej, piotrkowskiej, petersburskiej, saratowskiej, tulskiej, charkowskiej, chersońskiej, jarosławskiej i w Kraju Wojska Dońskiego ogólna liczba wyborców rozkłada się na te gubernie i miasta, wymienione w art. 2, przez odnośne gubernialne komisje do spraw wyborczych, odpowiednio do ogólnej liczby robotników w przedsiębiorstwach fabrycznych, przemysłowych, przemysłowo-górniczego i zakładów górniczych oraz w warsztatach kolejowych, znajdujących się w obrębie miasta i po za miastem w granicach gubernii względnie Kraju Wojska Dońskiego.

4) Robotnicy (art. 1) wybierają ze swego grona pełnomocników według następującego obliczenia: w przedsiębiorstwach z ogólną liczbą robotników płci męskiej od pięćdziesięciu do tysiąca — 1 pełnomocnika a w przedsiębiorstwach z ogólną liczbą robotników, przekraczającą tysiąc — po 1 pełnomocniku na każdy pełny tysiąc robotników.

5) Pełnomocnicy robotników (art. 3) wybierają ze swego grona w guberniach i miastach, wymienionych w art. 2, wyborców na odnośnych zjazdach gubernialnych i miejskich.

6) W wyborze pełnomocników biorą udział robotnicy płci męskiej wymienionych w art. 1 pełnomocnictw, bez względu na to, do kogo przedsiębiorstwa należą.

Nie biorą udziału w wyborach i nie mogą być wybierani na pełnomocników, ani na wyborców — obcy poddani, jak również osoby, wyszczególnione w art. 7 ustawy wyborczej do izb. państwowej (str. 12).

7) Przed wyborami w każdym przedsiębiorstwie którego robotnicy biorą udział w wyborach, wywiesza się podpisane przez odpowiednią osobę urzędową doзору fabrycznego lub górniczego, a w warsztatach

kolejowych — przez naczelnika warsztatu, ogłoszenie o ogólnej liczbie robotników danego przedsiębiorstwa oraz liczbie pełnomocników, jacy mają być wybrani.

8) Ogólną w gubernii lub mieście listę przedsiębiorstw, w których odbywać się mają wybory, z wymienieniem ogólnej liczby robotników i liczby mających być wybranymi pełnomocników, ogłasza odnośny gubernator względnie naczelnik miasta — w sposób, zapewniający największą jawność tej listy.

9) Wybory pełnomocników robotniczych odbywają się we wszystkich przedsiębiorstwach gubernii i miasta, o ile możliwości, w tym samym dniu, wyznaczonym przez gubernatora, względnie naczelnika miasta.

10) Wybory pełnomocników robotniczych odbywają się w lokalach, udzielonych na ten cel przez właścicieli przedsiębiorstw.

Podczas dokonywania wyborów, osoby, w wyborach udziału nie biorące, nie mają prawa wstępu do tych lokali.

11) Sposób i porządek wyboru pełnomocników określają sami robotnicy każdego przedsiębiorstwa. Celem utrzymania porządku podczas wyborów i do kierowania ich przebiegiem robotnicy wybierają ze swego grona jednego lub kilku przewodniczących.

12) Na pełnomocników mogą być wybierani robotnicy płci męskiej, którzy ukończyli 25 lat i pracują w tem przedsiębiorstwie, w którym odbywają się wybory, co najmniej od sześciu miesięcy.

13) Listy pełnomocników, wybranych przez robotników każdego przedsiębiorstwa, powinny być podpisane przez przewodniczących i przynajmniej przez 10-ciu wyborców. Listy te oddaje się zarządowi fabryki lub zakładu, albo władzy przełożonej warsztatów kolejowych, które to władze kumunikują je niezwłocznie odnośnemu gubernatorowi lub naczelnikowi miasta. Ko-

pie list wywiesza się na widocznym miejscu do wiadomości robotników. W listach powinno być wymienione: imię, imię ojca, nazwisko, zatrudnienie i wiek osób, wybranych na pełnomocników.

14) Ogólną gubernii, kraju lub miasta listę pełnomocników robotniczych z wyszczególnieniem przedsiębiorstwa, które ich wybierało, ogłasza odnośny gubernator lub naczelnik miasta w sposób najlepiej zabezpieczający jawność tej listy.

15) Zjazdy pełnomocników robotniczych zwołuje się pod przewodnictwem prezydenta miasta lub zastępującej go osoby: gubernialne — w miastach gubernialnych, a miejskie — w miastach wymienionych w art. 2.

16) Sposób sprawdzenia tożsamości osoby pełnomocników robotniczych pozostawia się prezesom zjazdów.

17) Zjazdy pełnomocników robotniczych wybierają wyborców ze swego grona za pomocą tajnego głosowania gałkami. Za wybranych uważani są ci, którzy otrzymali przeszło połowę głosów wyborczych, w porządku otrzymanej liczby głosów wyborczych. W razie równości głosów, wybór decyduje się przez losowanie.

Jeżeli liczba osób, które otrzymały na zjeździe pełnomocników przeszło połowę głosów, nie osiąga liczby wyborców, jaką wybrać należy, to na drugi dzień dokonywa się ostatecznego wyboru brakującej liczby wyborców, i w tym wypadku za wybranych uważają się ci, którzy otrzymali względną większość głosów.

18) Listę wyborców, wybranych przez zjazd pełnomocników robotniczych, ogłasza gubernator lub naczelnik miasta w sposób najlepiej zabezpieczający jawność tej liczby.

19) Skargi na nieprawidłowości, zachodzące przy wyborze pełnomocników robotniczych, wnosi się do

powiatowych, a na nieprawidłności przy wyborze wyborców — do gubernialnych komisji do spraw wyborczych, a komisje te decydują je według przepisów ustanowionych w art. 45 — 47 ustawy o wyborach do Izby państwowej (str. 23). Przy rozpatrywaniu tych skarg do składu gubernialnych i powiatowych komisji wyborczych należy jeden z urzędników fabrycznego lub górniczego zarządu, mianowany przez gubernatora.

20) Wybrani w gubernii lub w mieście wyborcy robotniczy uczestniczą w wyborze członków izby państwowej, w składzie odnośnego gubernialnego lub miejskiego zgromadzenia wyborczego.

21) Pełnomocnicy i wyborcy robotniczy otrzymują, w razie wniesienia podania, wynagrodzenie ze skarbu na koszt podróży do gubernialnego miasta na zjazd (art. 15) i na zgromadzenia wyborcze (art. 20) — według obliczenia po 5 k. od wiorsty.

VI. Ułożenie dodatkowych list wyborczych osób, które uzyskują prawo udziału w wyborach do Izby państwowej na podstawie działów I — IV niniejszego Naszego ukazu, polecić instytucjom, wymienionym w artykule 30 ustawy o wyborach do Izby państwowej (str. 20), a w miastach powyżej trzydziestu tysięcy mieszkańców, na cyrkulowe komisje wyborcze, wybierane przez radę miejską lub instytucję, która ją zastępuje, z liczby osób, mających prawo udziału w wyborach do Izby.

VII. Dodatkowe listy wyborcze ułożyć na podstawie: 1) posiadanych przez izby skarbowe i zarządy ziemskie i miejskie list osób, opłacających podatki państwowe, oraz podatki ziemskie i miejskie od nieruchomości i 2) dostarczanych przez biura rządowe, oraz instytucje ziemskie, miejskie lub stanowe a także zarządy kolei żelaznych wiadomości o osobach, pełniących służbę w tych biurach i instytucjach oraz na kolejach żelaznych.

VIII. Osobom, mającym prawo udziału w wyborach do Izby Państwowej na zasadzie art. I — IV niniejszego Naszego ukazu, jeśli osoby te nie są wniesione do list wyborczych na zasadzie ustawy o wyborach do Izby Państwowej lub wskazanych w dziale VII list i wiadomości, nadać prawo, w razie chęci skorzystania z tego prawa, oświadczenia o tem na piśmie instytucji, układającej dodatkowe listy wyborcze, nie później, niż w trzy tygodnie po ogłoszeniu niniejszego ukazu, z przedstawieniem odpowiednich zaświadczeń o prawie udziału w wyborach.

IX. Dodatkowe listy wyborców, zamiast ogłaszania w *Wiedomościach* miejscowych (ust. wyb. art. 33), wystawiać dla obejrzenia w lokalach instytucji, układających te listy, ze skróceniem terminu, wskazanego w artykule 33-im ustawy o wyborach do Izby Państwowej, do trzech tygodni, a terminu, oznaczonego w artykule 34-ym tejże ustawy, do jednego tygodnia (str. 21).

X. Zamiast i w dopełnienie odpowiednich artykułów ustawy o wyborach do Izby Państwowej, ustanowić przepisy następujące:

1. Utworzenie osobnych zjazdów przedwstępnych w poszczególnych miejscowościach powiatu (ust. wyb. art. 14 str. 15) i osobnych zjazdów wyborców między poszczególnymi osadami miejskimi (ust. wyb. art. 11 str. 13) włożone zostaje na powiatowe komisje do spraw wyborczych.

2. Wybory na zjazdach powiatowych właścicieli ziemskich i wyborców miejskich, do których składu należy według list wyborczych przeszło pięćset osób, dokonywane są za pomocą składania kartek przy odpowiednim zastosowaniu przepisów, wskazanych w artykułach 4—13, (str. 12) dodatku do artykułu 38 (str. 22) i w artykule 43 (str. 23) ustawy o wyborach do Izby państwowej.

3. Zebranie wyborcze gubernialne lub wiejskie uważane jest za dokonane, jeśli przybędzie na nie nie mniej niż połowa wybranych w guberniach lub mieście wyborców (ust. wyb., art. 3 i 5), w przeciwnym zaś razie zebranie zwołane jest ponownie po upływie siedmiu dni i uważane jest za odbyte niezależnie od liczby przybyłych wyborców.

XI. Zamiast artykułów 57 — 61 (str. 25) ustawy o wyborach do Izby Państwowej ustanowić przepisy następujące:

1. Gubernator lub naczelnik miasta, do którego to należy, natychmiast po otrzymaniu wyniku wyborów, przesyła go do Izby Państwowej, listy zaś osób, wybranych w guberniach lub mieście na członków Izby, przedstawia senatowi rządzącemu.

2. Sprawdzenie praw wybranych członków Izby państwowej należy do samej Izby. Skargi na nieprawidłowości przy dokonywaniu wyborów członków Izby wnoszone są przez osoby zainteresowane pod adresem Izby. Skargi te podawane być mają w terminie trzydniowym od dnia zamknięcia właściwego zebrania wyborczego gubernatorowi lub naczelnikowi miasta i przesyłane są przez niego do Izby z objaśnieniami przepisów zebrań wyborczych w terminie tygodniowym od dnia otrzymania skargi.

3. Postanowienie Izby Państwowej o skasowaniu wyborów na skutek ich nieprawidłowości, uzyskuje moc w tym wypadku, jeśli przyjęte zostało większością dwóch trzecich członków Izby obecnych, na ogólnem jej zebraniu.

4. W razie skasowania przez Izbę Państwową procedury wyborczej zostaje ona wznowiona od tego stopnia, od którego została skasowana. W razie zaś skasowania wyborów pojedynczych członków Izby, miejsce ich zajmują w porządku starszeństwa kresek

wyborczych te osoby, które otrzymały podczas wyborów więcej, niż połowę głosów. Jeśli zaś takich osób nie będzie, to dokonane zostaną nowe wybory przez odpowiednie zebranie wyborcze w składzie wyborców, którzy wybrani byli na bieżące pięciolecie.

5. Wskazany w poprzednim (4) punkcie porządek zachowany zostaje również w razie wykreślenia członka Izby Państwowej z powodu zrzeczenia się tej godności lub innych powodów, jeśli przytem do nadejścia terminu ogólnych nowych wyborów do Izby pozostaje z górą rok.

XII. Zamiast artykułów 1 i 2 dodatku do artykułu 38 (str. 22) ustawy o wyborach do Izby Państwowej, oraz artykułów 24 — 26 (str. 34) zatwierdzonych przez Nas 1 października r. b. przepisów o zastosowaniu i wprowadzeniu w życie organizacji Izby Państwowej i ustawy o wyborach do Izby, ustanowić przepisy następujące:

1. Prawyborcom i wyborcom wolno jest tworzyć specjalne zebrania przygotowawcze dla narad co do osób, godnych wyboru.

2. W zebraniach przygotowawczych prawyborców biorą udział tylko osoby, wniesione na listy wyborców danego zjazdu wyborczego lub miejskiego okręgu wyborczego, a także prezes tego zjazdu, choćby nawet nie miał prawa udziału w wyborach.

3. W zebraniach przygotowawczych wyborców mogą brać udział tylko wyborcy danej gubernii, okręgu lub miasta, oraz prezes odpowiedniego zebrania wyborczego.

4. Zebrania przygotowawcze prawyborców i wyborców mogą odbywać się tylko w lokalach zamkniętych.

5. O czasie i miejscu zebrania przygotowawczego prawyborcy lub wyborcy zawiadamiają naczelnika

policji miejscowej nie później, jak na dwadzieścia cztery godziny przed zebraniem, z dołączeniem imiennych list organizatorów.

6. Na zebraniach przygotowawczych wyborców przedstawiciele policji nie są obecni, pilnują jednak tego, aby osoby postronne nie miały dostępu do lokalu, w którym odbywa się zebranie.

XIII. W dopełnienie artykułu 33 (str. 35) zatwierdzonych przez Nas w d. 1 października r. b. przepisów o zastosowaniu i wprowadzeniu w życie organizacji Izby państwowej i ustawy o wyborach do Izby, postanawiamy:

1. Przed wybraniem przez zebrania gminne pełnomocników na zjazdy wyborcze, gromady wiejskie mogą dokonywać nowego mianowania przedstawicieli na zebrania gminne.

2. Wybory pełnomocników dokonywane są na zebraniach gminnych przez głosowanie tajne za pomocą balotowania.

XIV. Zamiast i w dopełnieniu zatwierdzonych przez nas w d. 20 października r. b. przepisów o zastosowaniu ustawy o wyborach do Izby państwowej w guberniach Królestwa Polskiego (str. 41), postanowić:

W guberniach lubelskiej i siedleckiej gminy, które mają być wskazane osobno, wybierają, oprócz wymienionych w artykule wzmiankowanych przepisów pełnomocników od zebrań gminnych, jeszcze po dwóch pełnomocników od każdej z tych gmin. Zjazdy tych pełnomocników zwoływane są we właściwych miastach powiatowych pod przewodnictwem sędziów pokoju mianowanych przez miejscowe zjazdy sędziów pokoju. Wzmiankowane zjazdy wybierają ze swego grona wyborców do specjalnego zebrania wyborczego, które powstaje w mieście Chełmie gub. lubelskiej, pod przewodnictwem prezesa zjazdu sędziów pokoju mianowanych

przez ministra sprawiedliwości. Liczba tych wyborców ma być oznaczoną osobno. Zebranie wyborcze w Chełmie wybiera ze swego grona jednego członka Izby Państwowej, ponad liczbę członków Izby, wskazaną w artykule 2 wyżej wzmiankowanych przepisów o rozkładzie ogólnej ich liczby w guberniach Królestwa Polskiego i ich miastach.

XV. W dopełnienie artykułu 50 (str. 38) zatwierdzonych przez Nas w d. 1 października przepisów o zastosowaniu i wprowadzeniu w życie organizacyi Izby Państwowej i ustawy o wyborach do Izby Państwowej postanowić:

Pierwsze zebranie Izby Państwowej może być otwarte po ogłoszeniu przez senat rządzący listy połowy ogólnej liczby członków Izby Państwowej z gubernii, rządzonych według systemu ogólnego i okręgu wojska dońskiego.

Zapewniając, na wskazanych powyżej zasadach, prawo udziału w wyborach do Izby Państwowej tym wszystkim częściom ludności, którym nadanie tego prawa okazało się możliwem, bez powstrzymania rozpoczętego dokonywania wyborów, uznajemy za niezbędne przyspieszyć dalszy bieg wyborów do Izby i skutkiem tego polecamy zarządzającemu ministeryum spraw wewnętrznych: 1) bezzwłocznie przedsięwziąć środki, aby Izba mogła zebrać się możliwie w terminie jaknajkrótszym i 2) określić szczegóły porządku układania dodatkowych list wyborczych i dokonywania wyborów za pomocą specjalnej instrukcyi.

Senat rządzący nie zaniedba dla wykonania tego wydać odpowiednie rozporządzenie.

Na oryginale własną Jego Cesarskiej Mości ręką podpisano:

MIKOŁAJ.

W Carskiem Siole 11 (24) grudnia 1905 r.

Nº 7. Instrukcja

o porządku ułożenia dopełniających list osób, mających prawo udziału w wyborach do Izby Państwowej i przeprowadzania tych wyborów. (Zatwier. przez Zarząd Minist. Spraw Wewn. dnia 17 Grudnia 1905 roku).

1) Po ogłoszeniu w Najwyższym Ukazie 11 (24) Grudnia r. b. zmian w przepisach o dokonywaniu wyborów do Izby Państwowej, instytucje, wymienione art. VI Ukazu (str. 56), winny niezwłocznie przystąpić do sformowania list prawyborców. W tym celu należy:

a) Uporządkować listy osób, opłacających ziemskie i miejskie podatki z nieruchomości (Najwyższy Ukaz art. VII punkt 1);

b) Porozumieć się z izbami skarbowymi i z inspektorami podatkowymi o najspieszniejszym dostarczeniu, według art. 3 Najwyż. zatw. 18/IX r. b. przepisów o wprowadzeniu w życie Ustawy o wyborach do Izby Państwowej, wiadomości o osobach, opłacających państwowe, przemysłowe i mieszkaniowe podatki, jak również otrzymujących pensye;

c) Znieść się z państwowymi, społecznymi i stanowymi instytucjami, oraz z miejscowymi Zarządami dróg żelaznych co do list osób, znajdujących się na

służbie i pobierających pensye (Najwyż. Ukaz rozdz. VII punkt 2 str. 56).

d) Porozumieć się z miejscowym naczelnikiem władzy policyjnej o ułożenie i zakomunikowanie listy osób, zajmujących oddzielne mieszkania na swoje imię, w obrębie miasta, bez opłacania podatku mieszkaniowego i mających prawo uczestniczenia w wyborach do Izby (Najw. Uk. rozdz. I i II punkt 5 str. 50).

2) W miastach z ludnością wyższą nad 30,000 mieszkańców, powinny być zbierane nadzwyczajne zebrania rad miejskich, lub zastępujących takowe instytucyj, w celu podzielenia miasta na okręgi i utworzenia okręgowych komisyj wyborczych, od których wymagana jest, na zasadzie rozdz. VI Najw. Ukazu, ułożenie w tych miastach dodatkowych list prawyborców.

3) Okręgi, utworzone w celu utworzenia list prawyborców (Najw. Uk. art. VI) powinny odpowiadać podziałom miasta na policyjne cyrkuły i rewiry.

4. Osoby, znajdujące się w wykazach miejskich i ziemskich zarządów i izb skarbowych, jako opłacające państwowe, miejskie i ziemskie podatki z nieruchomości, a również osoby, pobierające pensye na służbie państwowej, lub w instytucjach miejskich i stanowych, albo na drogach żelaznych (Najw. Uk. art. VII) zapisywane są na uzupełniające listy wyborcze, bez żadnych osobnych oświadczeń. Zebranie informacji o takich osobach, jak również sprawdzenie praw, dających prawo udziału w wyborach, obowiązuje instytucję, układającą dodatkową listę prawyborców.

5) Osoby, mające prawo w wyborach, z tytułu, zajmowanego przez nie mieszkania, które nie podlegają opłacie państwowego mieszkaniowego podatku (Najwyższy Ukaz I i II punkt 5) z tytułu zarządzania majątkiem, lub dzierżawienia ziemi (Najw. Uk. art. 3) — zamieszczane są na listy wyborcze na zasadzie wnoszo-

nych przez nich deklaracyj o życzeniu przyjęcia udziału w wyborach (Najw. Uk. art. VIII str. 57); osoby zaś, zajmujące lokale, również na zasadzie list, komunikowanych przez miejscową policję (Instrukcja art. I, punkt d).

6) Instytucje, które układają uzupełniające listy prawyborców, winne niezwłocznie zawiadomić ludność o czasie i miejscu przyjmowania deklaracyj i oświadczeń o życzeniu skorzystania z prawa udziału w wyborach do Izby Państwowej. (Najw. Uk. rozdz. VIII Instrukcyi punkt 5).

7) Osoby, oświadczające o życzeniu korzystania z praw w wyborach do Izby Państwowej (Instr. punkt 5) winne przedstawić na dowód swego prawa do udziału w wyborach: a) zajmujący na swoje imię mieszkanie. (Najw. Uk. par. I i II art. 5). Kontrakt, albo odpowiednie zaświadczenie miejscowe, policyj (t.). Dzierżawcy — umowę na dzierżawę ziemi. c) Zarządzający — umowę, lub plenipotencję do zarządu majątkiem; umowy i plenipotencje mogą być składane w oryginałach, albo w kopjach i winne być zaświadczone przez policję, rejenta, sędziego pokoju miejskiego, albo przez naczelników ziemskich.

8) Listy prawyborców, sporządzone przez okręgowe komisje wyborcze (Najw. Uk. rozdz. VI) winne być sprawdzane przez Zarząd miejski, albo odpowiednie instytucje, oraz zamieszczane na jednej ogólnej liście wyborczej, na zasadzie postanowień, wyrażonych we właściwych punktach Najwyżej zatwierdzonych 18 Września (1 Października) r. z. przepisów o wykonaniu instrukcyj o wyborach do Izby.

9) Na 2 tygodnie przed ogłoszeniem list prawyborców (Najw. Uk. rozdz. IX) instytucje, układające listy, ogłaszają o czasie i miejscu ich opublikowania w miejscowych dziennikach i innemi środkami zabezpieczającemi jawność list. O czasie ogłoszenia list uzu-

pełniających, instytucje te obowiązane są niezwłocznie zawiadamiać gubernatorów, lub naczelników miasta.

10) Wszelkie rozporządzenia, ogłaszane przed wydaniem niniejszej instrukcyi, w kwestyi tworzenia oddzielnych zjazdów miejskich prawyborców (Przepisy o wyborach, oddział II), jak również oddzielnych przedwstępnych powiatowych zjazdów (Przepisy o wyborach, rozdz. 14), powinny być unieważnione i tworzenie wymienionych oddzielnych zjazdów, gdzie to jest wymaganiem, powinno być przeprowadzone nanowo, na zasadzie rozdziału X-go (Punkt I Najwyż. Ukazu z 11 (24 Grudnia) przez powiatowe komisye wyborcze.

11) Tworzenie oddzielnych przedwstępnych zjazdów i zjazdów miejskich prawyborców (Instrukcja rozdział 10) powinno być przeprowadzone stosownie do miejscowych warunków (jak dróg, odległości i t. d.), a rozdział ogólnej liczby osób, mających prawo wyboru między zjazdy miejskich prawyborców, — odpowiednio do liczby osób, pomieszczonych w listach prawyborów, w każdym z tych zjazdów.

12) Wrazie, kiedy wybory na zjazdach miejskich prawyborców i powiatowych właścicieli ziemskich, dokonywają się przy pomocy kartek (Najw. Uk. rozdz. X p. 2) prawem wskazane, obowiązki komisji wyborczych (Przepisy o wyborach dodatku. rozdz. 38) pełni przewodniczący zjazdu wyborczego, przy pomocy osób, zaproszonych przez niego z liczby prawyborców komisji wyborczej powiatowej.

I. Wykaz liczby posłów do Izby Państwowej z gubernii i miast w Królestwie Polskiem

	GUBERNIE i MIASTA	Liczba posłów do Izby Państwowej
1	Warszawska:	
	miasto Warszawa	2
	w pozostałych miastach i powiatach	5
2	Kaliska	3
3	Kielecka	3
4	Łomżyńska	2
5	Lubelska	5
6	Piotrkowska:	
	miasto Łódź	1
	W pozostałych miastach i po- wiatach	5
7	Płocka	2
8	Radomska	3
9	Suwalska	2
10	Siedlecka	3
	Ogółem	36
	W tej liczbie z miast	3

II. Wykaz liczby wyborców gubernialnych

NAZWA GUBERNII I POWIATÓW	Liczba wyborców:	W tej liczbie:		
		Od zjazdu pełnomocników zebranych gminnych.	Od zjazdu powiatowych obywateli ziemskich.	Od zjazdu wyborców miejskich.
Warszawska:				
Warszawski	14	4	6	4
Błotński	8	2	4	2
Włocławski	8	1	4	3
Gostyński	6	2	3	1
Grójecki	8	2	5	1
Kutnowski	6	1	3	2
Łowicki	6	2	2	2
Nieszawski	7	2	3	2
Nowomiński	7	3	3	1
Płoński	8	3	4	1
Pułtusi	8	2	4	2
Radzyński	5	2	2	1
Skierniewicki	4	1	2	1
Sochaczewski	5	1	3	1
	100	28	48	24
Kaliska.				
Kaliski	9	2	3	4
Wieluński	10	3	5	2
Kolski	7	2	3	2
Koniński	6	2	3	1
Łęczycki	7	2	3	2
Słupski	6	2	3	1
Sieradzki	9	2	4	3
Turecki	6	2	3	1
	60	17	27	16

II. Wykaz liczby wyborców gubernialnych

NAZWA GUBERNII I POWIATÓW	Liczba wyborców:	W tej liczbie:		
		Od zjazdu pełnomocników zebrani gminnych.	Od zjazdu powiatowych obywateli ziemskich.	Od zjazdu wyborców miejskich.
Kielecka:				
Kielecki	11	3	2	6
Jędrzejowski	6	2	3	1
Włoszczowski	6	2	3	1
Miechowski	9	3	5	1
Olkuski	9	3	4	2
Pińczowski	9	3	5	1
Stopnicki	10	3	5	2
	60	19	27	14
Łomżyńska:				
Łomżyński	8	2	3	3
Kolneński	5	2	2	1
Mazowiecki	5	2	2	1
Makowski	4	1	2	1
Ostrowski	7	3	2	2
Ostrołęcki	6	3	2	1
Szczuczynski	5	2	2	1
	40	15	15	10
Lubelska:				
Lubelski	13	2	4	7
Biłgorajski	8	3	4	1
Hrubieszowski	9	2	5	2
Zamojski	10	2	5	3
Krasnostawski	9	2	5	2
do przeniesienia	49	11	23	15

II. Wykaz liczby wyborców gubernialnych

NAZWA GUBERNII I POWIATÓW	Liczba wyborców:	W tej liczbie:		
		Od zjazdu pełnomocników zebrani gminnych.	Od zjazdu powiatowych obywateli ziemskich.	Od zjazdu wyborców miejskich.
<i>z przeniesienia</i>	49	11	23	15
Lubartowski	7	3	3	1
Nowo-Aleksandryjski	13	4	6	3
Tomaszowski	9	3	5	1
Chełmski	12	4	5	3
Janowski	10	3	5	2
Piotrkowska:	100	28	47	25
Piotrkowski	14	2	7	5
Będziński	22	3	2	17
Brzeziński	9	2	3	4
Łaski	11	3	5	3
Łódzki	12	3	4	5
Noworadomski	12	3	7	2
Rawski	6	2	3	1
Częstochowski	14	3	3	8
Płocka:	100	21	34	45
Płocki	7	1	3	3
Lipnowski	7	2	4	1
Mławski	6	2	2	2
Prasnyszski	5	2	2	1
Rypiński	5	1	3	1
Sierpecki	5	2	2	1
Ciechanowski	5	2	2	1
	40	12	18	10

II. Wykaz liczby wyborców gubernialnych

NAZWA GUBERNII I POWIATÓW	Liczba wyborców:	W tej liczbie:		
		Od zjazdu pełnomocników zebrani gminnych.	Od zjazdu powiatowych obywateli ziemskich.	Od zjazdu wyborców miejskich.
Radomska:				
Radomski	11	3	3	5
Itzecki	9	4	4	1
Kozieniecki	8	3	4	1
Konecki	9	2	4	3
Opatowski	9	2	5	2
Opoczyński	7	3	3	1
Sandomierski	7	2	4	1
	60	19	27	14
Suwalska:				
Suwalski	7	2	2	3
Augustowski	5	2	2	1
Władysławowski	5	2	2	1
Wołkowyski	5	1	2	2
Kalwaryjski	5	2	2	1
Marjampolski	8	3	4	1
Sejneński	5	1	2	1
	40	14	16	10
Siedlecka:				
Siedlecki	6	1	2	3
Biański	6	2	2	2
Węgrowski	6	2	3	1
Włodawski	7	3	3	1
Garwoliński	10	4	5	1
<i>do przeniesienia</i>	35	12	15	8

II. Wykaz liczby wyborców gubernialnych

NAZWA GUBERNII I POWIATÓW	Liczba wyborców	W tej liczbie:		
		Od zjazdu pełnomocników zebrań gminnych.	Od zjazdu powiatowych obywateli ziemskich.	Od zjazdu wyborców miejskich.
<i>z przeniesienia</i> . .	35	12	15	8
Konstantynowski	6	2	3	1
Łukowski	8	3	4	1
Radzyński	7	2	3	2
Sokołowski	5	2	2	1
	61	21	27	13

I. Wykaz liczby posłów do Izby państwowej z gubernii i miast przyległych do Królestwa Polskiego

	GUBERNIE i MIASTA	Liczba posłów do Izby Państwowej
1	Wileńska:	
	miasto Wilno.	1
	z pozostałych miast i powiatów	6
2	Witebska.	6
3	Wołyńska	13
4	Grodzieńska.	7
5	Kijowska:	
	miasto Kijów	1
	z pozostałych miast i powiatów	15
6	Kowieńska	6
7	Mińska	9
8	Mohylowska.	7
9	Podolska.	13
	Ogółem . .	84
	W tej liczbie z miast . .	2

II. Wykaz liczby wyborców gubernialnych

NAZWA GUBERNII I POWIATÓW	Liczba wyborców	W tej liczbie:		
		Od zjazdu pełnomocników zebrani gminnych,	Od zjazdu powiatowych obywateli ziemskich,	Od zjazdu wyborców miejskich.
Wileńska:				
Wileński	14	6	7	1
Wilejski	13	5	7	1
Dzienieński	13	5	7	1
Lidzki	13	5	7	1
Oszmiański	14	6	7	1
Święciański	11	6	4	1
Trocki	13	7	5	1
	91	40	44	7
Witebska:				
Witebski	11	2	4	5
Wielizski	6	1	4	1
Horodecki	7	4	2	1
Dźwiński	14	5	4	5
Drysieński	6	2	3	1
Lepelski	9	4	4	1
Luciński	7	2	4	1
Newelski	7	3	3	1
Połocki	9	3	4	2
Reżycki	8	3	4	1
Siebieżski	6	2	3	1
	90	31	39	20

II. Wykaz liczby wyborców gubernialnych

NAZWA GUBERNII I POWIATÓW	Liczba wyborców	W tej liczbie:		
		Od zjazdu pełnomocni- ków zebrani gminnych.	Od zjazdu powiatowych obywateli ziemskich.	Od zjazdu wyborców miejskich.
Wołyńska:				
Żytomierski	28	7	12	9
Włodzimierz-Wołyński	18	9	7	2
Dubieński	13	5	6	2
Zasławski	13	5	5	3
Kowelski	14	7	5	2
Krzemieński	14	6	6	2
Łucki	17	6	7	4
Nowogrodzko-Wołyński	23	7	11	5
Owrucki	14	4	8	2
Ostrożski	11	4	5	2
Równieński	18	4	9	5
Starokonstantynowski	12	5	5	2
	195	69	86	40
Grodzieńska:				
Grodzieński	13	4	3	6
Brzeski	14	5	4	5
Białostocki	13	3	3	7
Bielski	11	4	5	2
Wołkowyski	10	5	4	1
Kobryński	12	5	6	1
Prużański	9	5	3	1
Słonimski	16	7	7	2
Sokolski	7	5	1	1
	105	43	36	26

II. Wykaz liczby wyborców gubernialnych

NAZWA GUBERNII I POWIATÓW	Liczba wyborców	W tej liczbie:		
		Od zjazdu pełnomocników zebrań gminnych.	Od zjazdu powiatowych obywateli ziemskich.	Od zjazdu wyborców miejskich.
Kijowska:				
Kijowski	20	7	6	7
Berdyczowski	19	4	5	10
Wasilkowski	21	8	4	9
Zwienigrodzki	19	8	6	5
Kaniewski	18	7	6	5
Lipowiecki	14	5	6	3
Radomyśleński	22	7	10	5
Skwirski	17	6	7	4
Taraszczański	16	7	5	4
Humański	22	9	6	7
Czerkaski	21	6	7	8
Czyhryński	16	6	6	4
	225	80	74	71
Kowieńska:				
Kowieński	13	2	4	7
Wilkomierski	13	7	5	1
Nowoaleksandrowski	12	7	4	1
Poniewieżski	13	6	6	1
Rosieński	14	6	6	2
Telszański	11	5	4	2
Szawelski	14	6	6	2
	90	39	35	16

II. Wykaz liczby wyborców gubernialnych

NAZWA GUBERNII I POWIATÓW	Liczba wyborców	W tej liczbie:		
		Od zjazdu pełnomocników zebrań gminnych.	Od zjazdu powiatowych obywateli ziemskich.	Od zjazdu wyborców miejskich.
Mińska:				
Miński	17	4	6	7
Bobrujski	16	4	9	3
Borysowski	15	6	8	1
Iłumeński	15	3	10	2
Mozyrski	12	3	7	2
Nowogródzki	15	6	8	1
Piński	15	4	9	2
Rzeczycki	14	6	7	1
Stucki	16	5	10	1
	135	41	74	20
Mohylowska:				
Mohylowski	10	2	4	4
Bychowski	9	4	4	1
Homelski	14	5	6	3
Górecki	8	4	3	1
Klimowicki	9	4	4	1
Mściśławski	6	2	3	1
Orszański	11	4	6	1
Rohaczewski	14	5	8	1
Sieninski	11	4	6	1
Czauski	7	3	3	1
Czernikowski	10	3	6	1
	109	40	53	16

II. Wykaz liczby wyborców gubernialnych

NAZWA GUBERNII I POWIATÓW	Liczba wyborców	W tej liczbie:		
		Od zjazdu pełnomocni- ków zebrań gminnych	Od zjazdu powiatowych obywateli ziemskich	Od zjazdu wyborców miejskich
Podolska:				
Kamieniec Podolski	17	5	6	6
Bałcki	26	12	10	4
Bracławski	16	7	6	3
Winnicki	16	5	5	6
Hajsyński	16	8	6	2
Letyczewski	12	6	5	1
Lityński	14	6	6	2
Mohylewski	14	5	5	4
Olgopolski	19	8	8	3
Płoskirowski	14	6	5	3
Uszycki	14	6	6	2
Jampolski	17	8	8	1
	195	82	76	37

Spis rzeczy.

	Str.
Wstęp	5
Część pierwsza	7
Część druga	11
Nr. 1. Ukaz Najwyższy z dnia 6 (19) Sierpnia 1905 r.	11
1. (Zasady ogólne).	
2. O listach wyborczych	20
3. O dokonywaniu wyborów	22
Przepisy o wyborach do zgromadzeń miejskich	25
Nr. 2. Ukaz Najwyższy z dnia 6 (19) Sierpnia	29
Nr. 3. Ukaz Najwyższy z dnia 11 (24) Października (O wyborach w Królestwie Polskiem)	41
Nr. 4. Manifest Najwyższy o udoskonaleniu porządku państwowego	45
Nr. 5. Ukaz Najwyższy o zwolnieniu od opłat stemplowych	47
Nr. 6. Ukaz Najwyższy 11 (24) Grudnia o zmianie Ustaw wyborczych	49
Nr. 7. Instrukcja zatwierdzona przez ministra spraw wewnętrznych 17 Grudnia	63
Wykazy:	
I. Posłów z Królestwa Polskiego	67
II. Wyborców gubernialnych i powiatowych w Królestwie Polskiem	68
III. Posłów z gubernji przyległych	73
IV. Wyborców gubernialnych i powiatowych z gubernji przyległych	74